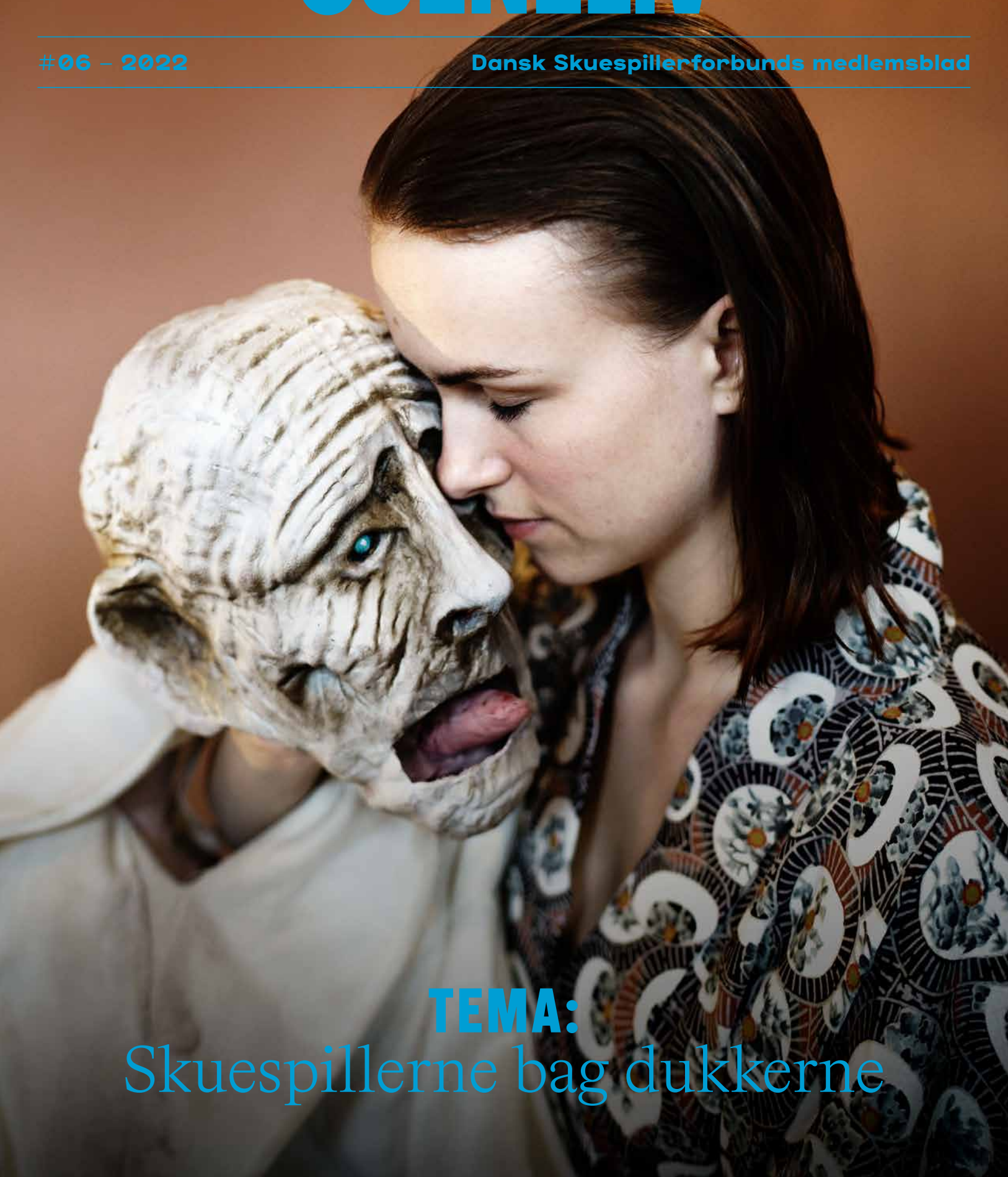

SCENELIV

#06 – 2022

Dansk Skuespillerforbunds medlemsblad

TEMA:
Skuespillerne bag dukkerne

INDHOLD	
4	#LABORATORIET FRA RADIO TIL TEATER <i>For Lucia Vinde Dirchsen er medvirken i forestillingen ‘Tværs’ blevet til en fortælling om hendes seksualitet og det at identificere sig selv som queer.</i>
6-13	TEMA: SKUESPILLERNE BAG DUKKERNE
6	KAMP FOR ANERKENDELSE <i>Antallet af skuespillere der ernærer sig som professionelle dukkeførere er i stigning, men de er stadig ikke særligt synlige i skuespillerlandskabet. Dansk Skuespillerforbund lægger an til at hjælpe.</i>
8	DUKKEFØRINGENS MAGI <i>En af verdens mest anerkendte dukkeførere, Neville Tranter fra Australien, var på besøg på dukke-teaterfestivalen ‘Festival of Wonder’ i Silkeborg. Sceneliv tog på festival for at se nærmere på, hvordan han arbejder.</i>
11	KUNSTFORMEN FREM I LYSET <i>Evi Arnsbjerg Brygmann har med sin egen forestilling ‘Paperlicious’ vist, at der også er flyvehøjde hos danske dukkeførere. Forestillingen er skabt sammen med Bianka Drozdik. Brygmann håber på at være med til at skubbe dukketeatret som kunstform frem i lyset.</i>
14	NY KAMPAGNE MOD HADBESKEDER <i>Dansk Skuespillerforbund har sammen med Spillerforeningen, Dansk Journalistforbund, Dansk Artist Forbund, Dansk Musiker Forbund og Håndbold Spiller Foreningen lavet en kampagne mod hadbeskeder. Læs hvorfor.</i>
16	KLASSIKEREN AFRUNDEN <i>Asta Nielsen stjal billedrammen, da hun dansede Gaucho-dansen med Poul Reumert tilbage i 1910. Derfra tog karrieren stjernefart især i Tyskland – men også i resten af verden.</i>
18	ARBEJDSKADER, LYDBØGER OG LØNFORHANDLINGER <i>Kristine Høeg er taget på arbejde med jurist Morten Lisby, der rådgiver medlemmer af Dansk Skuespillerforbund dagen lang. Se hvilke ti opkald han fik den pågældende dag på kontoret og få et indblik i, hvad du selv kan få hjælp til.</i>
22	LYDDESIGNEREN STÅR MERE CENTRALT <i>Lyddesigneren er de senere år blevet en mere central skikkelse, når der laves teaterstykker. Det skal skuespillerne lige vænne sig til, men det giver også nye muligheder på teatret.</i>
24	ÅRETS BØGER OM LIVET PÅ SCENERNE <i>Igen i år tager vi på en slentretur ind gennem årets boghøst af udgivelser. Den er bred og varieret og kommer fra både små og store forlag. Vi er forbi hele 14 forskellige titler.</i>
28	DSF STUDIO <i>Blandt dem, der lærer fra sig i Studio-regi i den kommende tid, finder vi Thomas Chaanhing, Kamilla Wargo, Maibritt Saerens og Dan Schlosser.</i>
31	APPLAUS ILSE RANDE (1950-2022) <i>Ilse Rande vidste meget tidligt, at hun ville være skuespiller, og hun blev en uhyre respekteret en af slagsen. Blandt andet på Aarhus Teater og Det Kongelige Teater. Ilse Rande blev 71 år.</i>

INVITATION TIL NYTÅRSKUR

Dansk Skuespillerforbunds bestyrelse og sekretariat ønsker dig en glædelig jul og et lykkelbringende nytår og inviterer for første gang efter coronaperioden til nytårskur. Det sker.....

Søndag 15. januar 2023 fra kl. 16.00 til vi lukker og slukker på Tagensvej 85, 2. sal. kl. 22.00

Sig velkommen til det nye år i samvær med gode kolleger, når vi inviterer på lidt lækkert til ganen. Vi glæder os meget til at se dig.

UDVALGT FRA SOME

114 6

I videoen her stiller fem modige mennesker sig frem – de har desværre det tilfælles, at der ofte tikker hadbeskeder ind i indbakken 📧 Det skal ikke ske...

Man må aldrig frygte at åbne sin indbakke efter en udsendelse, en koncert, en optræden eller en sportspræstation. Det fortjener ingen – derfor: Stop hadbeskeder! 🛑 #stophadbeskeder

FØDSELSDAGE

→	Kirstine Hedrup	27. december	50 år
→	Helene Agger Kvint	27. december	50 år
→	Kurt Ravn	29. december	75 år
→	Thomas Nygaard	2. januar	50 år
→	Henning Jensen	5. januar	80 år
→	Gerd Schottländer	8. januar	75 år
→	Jakob Cedergren	10. januar	50 år
→	Elisabeth Margot von Rosen Fridericia	11. januar	60 år
→	Preben Friis	19. januar	75 år
→	Linda Laursen	22. januar	70 år
→	Sheila Y. de Val	22. januar	70 år
→	Martin Brygmann	25. januar	60 år
→	Søs Sif Thiele	2. februar	50 år
→	Jesper Vigant	5. februar	60 år
→	Jytte Kvinesdal	7. februar	70 år
→	Morten Steensgaard	8. februar	50 år
→	Thomas Bentin	10. februar	50 år

SCENELIV #6 – 2022

SCENELIV udgives af Dansk Skuespillerforbund og udkommer 6 gange årligt.

Oplag: 2.900 eks. – Abonnement: 425 kr. årligt

Dansk Skuespillerforbund
Tagensvej 85, 3. sal
2200 København N
Telefon: 33 24 22 00
Mandag-fredag 9-12 og 13-15
dsf@skuespillerforbundet.dk
www.skuespillerforbundet.dk

Artikler, læserbreve og lign. sendes til:
jwj@skuespillerforbundet.dk

Redaktion: Jacob Wendt Jensen (redaktør)
Benjamin Boe Rasmussen (ansvarshavende)

Annoncer sendes til: Jette Rydder,
jr@skuespillerforbundet.dk

På forsiden Evi Arnsbjerg Brygmann.
Foto: Lærke Posselt

Grafisk design: Spine Studio
Tryk: KLS PurePrint

Debatindlæg og mindeord må maks. fylde 2800
anslag inkl. mellemrum

ANNONCEPRISER OG FORMATER (b × h)
Helside (215 × 280 + beskæring) 10.000 kr.
Bagsiden (215 × 220 + beskæring) 10.000 kr.
1/2 side (196 × 124) 5.500 kr.
1/3 side – horisontal (62 × 254) 4.000 kr.
1/3 side – vertikal (196 × 81) 3.000 kr.
Visitkort (95,5 × 60) 700 kr.
Små medlemsannoncer (95,5 × 60 mm –
400 anslag inkl. mellemrum): 350 kr.

Annoncemateriale skal afleveres i pdf-format.
Alle priser tillægges moms.

Særlige annonceønsker: Kontakt Jette Rydder
tlf. 33 24 22 00

*Næste nr. af Sceneliv udkommer
17. februar 2023*

Af Benjamin Boe Rasmussen

2022 begyndte egentlig i topform – men så rullede hele verdens ‘annus horribilis’ sig ud med sin helt egen ide om, hvad de 365 dage skulle gå med. Du sidder med årets sidste Sceneliv i hænderne, og året nærmer sig sin afslutning. Det inviterer til refleksion over de dage, der er gået, og det år, der kommer. På mange måder var 2022 et barskt år med meget modstand. Det startede ellers godt – corona var på retur, og der var enighed over hele linjen om aftalen med Producentforeningen. Læg dertil et fremragende medieforlig, og det føltes virkelig, som om vi var på vej mod normalisering og ny luft i branchen.

Klip til at TV 2 trykkede på udviklings-stopknappen, og at Netflix og Viaplay fulgte trop. Jeg ville ønske, at min ‘årsberetning’ handlede om alt muligt andet, men jeg må erkende, at streamingkonflikten fylder det meste. I både forbundets fortælling og min personlige dagbog.

Konflikt og krig

Den fælles rammeaftale, som blev enstemmigt vedtaget i både Create og Producentforeningen, måtte vi desværre indse ikke duede. Det blev startskuddet til en langstrakt proces, hvor vi skulle forhandle aftaler hjem med hver enkelt tjeneste. Først for nylig kunne vi endelig erklære arbejdet for afsluttet – den 29. november stemte en ekstraordinær generalforsamling i forbundet ja til en midlertidig og to længerevarende aftaler med henholdsvis Viaplay, TV 2 og Netflix.

Men mens vi sad i forhandlingslokalerne, overhalede verden os med historisk høj inflation, økonomisk krise og ikke

LEDER

ÅRET, DER HAVDE SIN EGEN PLAN

mindst krig i Ukraine – og det har efterladt tv- og filmbranchen i dyb krise. Nu har vi i DSF og Create ryddet de hindringer af vejen, vi kunne, og nu mødes vi med Producentforeningen for at se på, hvad vi kan gøre for at få politisk hjælp – hvis vi skal have det. Internt i forbundet har vi også en opgave foran os. Jeg tager den uro og uenighed, som streamingkonflikten skabte, meget alvorligt. For vores forbund kan kun bevare sin styrke, hvis vi står sammen.

Rettighedsbetaling til fremtiden

Det er også vigtigt at holde fast i den opgave, som bestyrelsen, direktionen og jeg er blevet pålagt af et flertal af medlemmerne – nemlig at kæmpe for de rettigheder, som er så centrale for så mange af os. Og vi skal gøre det på en måde, der matcher den tid, vi er i – og ikke mindst den tid, der kommer, når det gælder kulturforbruget. Man kan sige, at vi skal påtage os faglige bekymringer på jeres vegne – før I selv bliver bekymrede.

Jeg er helt med på, at alle anerkender kunstneres rettigheder til deres arbejde – konflikten har handlet om, hvordan vi bliver honoreret økonomisk for de rettigheder. Og i de otte år, jeg har været bestyrelsesmedlem og formand, har det været en lang kamp at finde bæredygtige betalingsniveauer i en verden, der bevæger sig fra flow og celluloid til streaming, når og hvor publikum vil.

Klar til 2023

Min årsberetning giver også anledning til også at lufte min dårlige samvittighed over for de mange grupper, der bor under forbundets vinger, og som vi havde lovet en række tiltag. Især indlæserne, som vi havde lovet at undersøge muligheden for en overenskomst eller i det mindste nogle aftaler på et område i kraftig vækst, men hvor lønningerne ikke følger med. Vi mangler også at holde ‘hvad er du værd’-aftener for danserne og at få kigget på, hvordan vi kan gøre noget for vores seniormedlemmer, der er en virkelig aktiv og værdifuld gruppe i forbundet.

Alt det bliver der forhåbentlig meget bedre mulighed for i 2023. Her på kanten af nytår har vi nemlig sagt velkommen til tre nye medarbejdere – Nina, Michael og Lotte – og dermed er vi endelig på fuld bemanning igen. ●

DET PERSONLIGE MØDE

Gennem fem årtier forfinede **Tine Bryld** det menneskelige møde i radio-programmet ‘Tværs!’, hvor hun hjalp flere tusind fortrinsvis unge mennesker.

Derfor var det også naturligt for holdet bag teaterforestillingen ‘Tværs’ at bidrage med noget, der er både personligt og med potentiale til at gøre en forskel.

For **Lucia Vinde Dirchsen** blev det en fortælling om hendes seksualitet og det at identificere sig selv som queer. Vi tog med til en prøve midt i forløbet.

Af Louise Kidde Sauntved

Lyset skifter mellem orange, blå, rød, lilla og grøn, mens røg fylder lokalet. Scenegulvet er et syndigt rod af knuste kiks, vand, iturevne gummimasker – levn fra de slag, der er gået forud.

Midt på gulvet står Lucia Vinde Dirchsen. Hun har lige prøvet at ringe til ‘Tværs’, men får kun telefonsvareren. Med et suk lægger hun telefonen fra sig og kaster sig ud i en monolog om bare at ville elskes. For den man er, som den man er – ikke bare tolereres.

Musikken skifter til en mere alvorlig tone i takt med, at Lucias stemme får en skarpere kant: “Jeg vil debattere. Jeg vil diskutere. Jeg vil være MIG. Ingen spørgsmål. JEG vil stille spørgsmål.”

Hun hiver den nærmeste stol til sig og stiller sig på den med udbredte arme: “Jeg vil gøre en ende på alle normerne. Jeg vil gøre en ende på alle normerne inden i mig. Jeg vil gøre en ende på alle normerne i hele verden.”

Hun holder en lang pause, mens hun kigger ud over publikumspladserne, der endnu er tomme bortset fra journalist og fotograf. Så tager hun med et rask tag fat i kanten på sin sportstrøje og trækker den over hovedet, mens musikken skifter puls til et techno-beat. Hun står helt stille på stolen, med det nu pink lys pulserende på sin nøgne overkrop: “Jeg vil kompensere for de første 28 år af mit liv, hvor jeg ikke turde gøre det her. Hvor jeg ikke turde sige det her højt. Jeg vil kompensere for alle de gange, jeg har forsømt betydningen af min seksualitet. Jeg

vil gerne give betydning til min seksualitet. Jeg vil gerne VÆRE min seksualitet.”

Tillid frem for alt

Teksten har Lucia Vinde Dirchsen selv skrevet, og den udspringer af egne oplevelser, følelser og tanker i forhold til at være queer.

“Jeg har en kæmpe drøm om at gøre teatret mere repræsentativt for LGBTQIA+-minoriteter og har virkelig lyst til at placere mig selv et sted, hvor jeg mere spiller et menneske end en med pronominet ‘hun’. Jeg har lyst til at udfordre de binære teaterroller – og håber på vi ser meget mere af det på scenen i fremtiden.”

Inden prøvestart blev holdet, der foruden Lucia Vinde Dirchsen består af Anna Hawa Kamuk Mnasi, Ludvig Brostrup og Tobias Leander, bedt om at høre fem ‘Tværs’-optagelser. Fire af dem med Trine Bryld, et for hvert af hendes aktive årtier fra 1970'erne til tierne. Fire menneskeskæbner, der alle havde ringet ind til hende med deres problemer.

“Ud fra de fem fortællinger, ‘Tværs’ generelt og Tine Brylds person, deviceede vi så det scenekunstneriske materiale frem. Vi arbejdede med åbninger, etuder, improvisationer og stillede os selv og hinanden diverse scenekunstneriske opgaver for at genere materialet frem. Der var tryk på!” fortæller Lucia Vinde Dirchsen.

“Derudover gik vi hver især en lang tur med Emil op til prøvestart (Rostrup,

stykkets instruktør, red.), hvor vi snakkede om Tine og optagelserne og deres tematikker. Og ud fra det spurgte Emil: ‘Hvis du selv frit kunne vælge, hvad har du så lyst til at snakke om? Hvad vil du stå på scenen med?’ Det var meget generøst.”

Den start skabte en tillid, som hun ikke tøver med at sammenligne med den tillid, Tine Bryld var så kendt for at skabe i telefonen.

Derfor er det heller ikke sårbart at stå frem med så personlige ord.

“Emil har fra starten været god til at sige, at der ikke kommer noget med i forestillingen, som man ikke har lyst til at have med. Så lige meget hvor personligt det bliver, ved vi, at der er konsensus om, hvad der kommer med. Og det har gjort, at jeg virkelig har kunnet slippe min cirkushest fri. Og lege.”

Et laboratorium

Da monologen næsten er færdig, bliver Lucia Vinde Dirchsen stoppet af Emil.

“Vi tager den lige igen. Den var der ikke helt.”

Hun nikker og tager blusen på igen, inden hun stiller sig op midt på gulvet og starter monologen forfra:

“Jeg fandt ud af, at jeg ville være skuespiller, da jeg var femten år gammel. Jeg fandt ud af, at jeg var lesbisk, da jeg var nitten. Og indenfor de sidste par år har jeg fundet ud af, at jeg nok også er queer. Hold

kæft hvor havde det været fedt, hvis det havde været i omvendt rækkefølge.”

Denne gang er der flere nuancer på følelserne. Vrede møder sårbarhed, opgivelse møder kampgejst.

“Jeg kunne selv mærke det,” siger Lucia Vinde Dirchsen bagefter om forskellen på de to måder at spille monologen.

“Nogle gange prøver man en indgangsvinkel, der er helt forkert. På den måde er det virkelig stadig et prøverum. Vi er hele tiden i proces, og forestillingen kan stadig nå at gå i tusind retninger inden premieren – ligesom den allerede har været i tusind retninger. Jeg føler vi alle tager laboratoriekittlen og sikkerhedsbrillerne på hver eneste dag, og så går vi ind og undersøger alle mulige nuancer forestillingen kunne have. Vi spillere har for eksempel været på togt til DR Byen forklædt som Peter Pan og vi har gået rundt på Frederiksberg Allé med en gammel telefon og spurgt mennesker, hvad de synes folk skulle gøre, hvis de havde hjertesorger. Mange af de første prøveuger var ren idé- og materialegenerering, hvor vi konstant stillede hinanden nye opgaver.”

Fiktionskontrakt

I det fælles mødelokale er alle fire vægge dækket af post-its og billeder og overskrifter.

“Det er banken, vi kan tage fra. Lige nu er vi der med monologerne, at vi putter ting i værktøjskassen, kommer farver på, så udtrykket bliver så bredt som muligt og der

er flere tangenter at spille på. Det har været enormt sjovt at lege med hvad der sker, når jeg for eksempel siger: ‘Jeg vil kysse’ mega forelsket eller helt vildt vredt,” siger Lucia Vinde Dirchsen, der især har arbejdet meget med sårbarhedens forskellige lag.

“Jeg tror meget, både personligt og fagligt, at vreden er sorgens beskytter. Så det er fedt, hvis man får lov at se koblingen mellem sårbarhed og vrede. For de er menneskeligt så tæt bundet op ad hinanden. Og det er altid dejligt, når man får lov at se sprækker ind til sårbarheden. Det er ligesom åndehuller.”

Det har især været spændende at lege med den fiktionskontrakt, der opstår, når man bringer ens eget liv med ind på scenen.

“Vi leger med, hvor meget vi spiller og hvor meget det er et bundærligt reelt møde med publikum. Det at stå på en scene og sige de ting, vi siger, skaber automatisk en form for rollefølelse og fiktionskontrakt, fordi man står der omgivet af lyd og lys og denne her ‘vi er i teatret’-vibe. Men samtidig er det et helt specielt rum, fordi vi fra Emils side har fået lov til at komme med noget, som vi selv har på hjerte og sinde. Så lige nu leger jeg med, at det bliver en kombination. Jeg prøver at bruge mine skuespiltekniske færdigheder til at levere noget, som faktisk er personligt og som jeg synes er sindssygt vigtigt. Jeg tror det ender med en monolog, jeg 100 procent sikkert kan genkende fra mit eget liv.” ●

Dukkeførere kæmper for at blive taget alvorligt i Danmark

Af **Andreas Ebbesen Jensen**

Respekten for dukkespil som kunstform er forsvindende lille herhjemme, og professionelle dukkeførere må kæmpe for ikke at blive reduceret til statister, når de puster liv i dukkerne på de danske teaterscener. Sådan lyder kritikken fra to dukkeførere, der håber at Dansk Skuespillerforbund vil gøre en indsats for at styrke deres rettigheder.

Det Kongelige Teater pustede sidste år nyt liv i J.R.R. Tolkiens klassiker ‘Hobbitten’ på Dyrehavens friluftsteater Ulvedalene. I forestillingen, der blev genopført ved Moesgaard Museum i Aarhus i 2022, er alle hovedkaraktererne dukker – ført af skuespillere som Signe Egholm (Bilbo) og Kasper Leisner (Gandalf).

Den erfarne dukkefører Rolf Søborg Hansen arbejdede som konsulent på produktionen og trænede skuespillerne i at føre deres dukker. Men en stor del af de i alt 180 dukker, som indtog scenen blev styret af frivillige statister uden professionel erfaring med dukkeføring.

“Da jeg hørte det, blev jeg rasende. Endelig kom der en stor forestilling med masser af dukker på scenen, og så hyrede man ikke én eneste person med erfaring i dukkespil til at styre dem. Det er desværre et godt billede på, hvilke udfordringer dukkeførere står over for i Danmark,” siger Astrid Kjær Jensen.

Hun er uddannet som professionel dukkespiller i Tyskland og er lige nu tilknyttet Bådteatret i Nyhavn i København, der er Danmarks eneste dukketeater for voksne. Men det er svært at træde ud af Kaj & Andreas skygge, når man laver dukketeater i Danmark. For de fleste mennesker i Danmark er dukketeater nemlig per definition for børn.

“Vores forestillinger på Bådteatret bliver spillet kl. 20.00 om aftenen og mange af dem er bestemt ikke egnede til børn. Alligevel

tropper der tit forældre op med deres unger, og så går der typisk ikke lang tid før de gemmer sig under stolene af skræk,” griner Astrid Kjær Jensen.

Dukketeater er ikke kun for børn

I udlandet kan man godt finde ud af at lave dukketeater til et lidt ældre publikum. I Italien, Spanien og Tjekkiet trives dukketeater for voksne stadig i bedste velgående. Det samme gør kunstformen i Asien, hvor den i blandt andet Indonesien, Myanmar og Japan primært har henvendt sig til et voksent publikum i adskillige århundreder.

De senere år har vi også set flere og flere eksempler på dukketeater for voksne herhjemme – blandt andet dukketeaterinstallationen ‘Sygeplejeskerne’ fra i år og ‘Arne går under’, som i 2016 vandt to Reumertpriser for iscenesættelse og scenedesign.

Sammenlignet med udlandet, er niveauet for dukketeater herhjemme dog stadig meget lavt, mener Astrid Kjær Jensen.

“Kvalitetsforskellen er markant, når man sammenligner dukketeater fra udlandet med det meste dukketeater herhjemme. Det skyldes blandt andet, at de fleste producenter og instruktører i Danmark ikke aner, hvad dukker rent faktisk kan bruges til. De er ofte glade, så længe skuespillerne bare kan få dukken til at gå,” siger hun.

En af de første store produktioner, Astrid Kjær Jensen spillede med i herhjemme, var Aarhus Teaters opsætning af Philip Pullmans fantasyfortælling ‘Det Gyldne Kompas’ i 2009. Forestillingen var oprindeligt sat op i London, og her havde holdet bag hyret et professionelt dukkekompani til at bygge dukkerne og senere styre dem. Alle dyrene fra fantasy-romanen blev spillet af dukker på scenen og de havde lige så store roller som de medvirkende skuespillere.

På Aarhus Teater droppede man at hyre professionelle dukkemagere og dukkeførere til ‘Det Gyldne Kompas’. I stedet blev dukkerne styret af elever fra teaterskolen.

“Dukkeføringen blev slet ikke taget alvorligt på den forestilling, hvilket desværre mere er reglen end undtagelsen herhjemme. Og det smitter selvfølgelig af på kvaliteten,” siger Astrid Kjær Jensen.

Den holdning deler den amerikanske dukkefører Alex Lehman. Han har arbejdet med dukketeater i USA og England og er i dag bosat i Danmark med sin kone og deres to børn.

DSF vil skabe synlighed for dukkeførere

Formand for Dansk Skuespillerforbund, Benjamin Boe Rasmussen, er enig i, at dukkeførernes profession og faglighed ikke bliver anerkendt tilstrækkeligt herhjemme. Derfor vil han og forbundet fremadrettet arbejde mere aktivt for at skabe synlighed for medlemmerne i denne niche.

“Første skridt på vejen mod bedre forhold for dukkeførere i Danmark er at gøre faggruppen mere synlig. Det vil vi gerne hjælpe med. Både ved at skrive mere om deres profession, som i dette tema-nummer, men også ved at afholde flere netværksmøder, hvor de kan dele viden og erfaringer med hinanden,” siger han.

Ønsker dukkeførerne at afholde workshops i dukkeføring og lignende, vil Dansk Skuespillerforbund også gerne lægge både lokaler og økonomi til, siger Benjamin Boe Rasmussen.

Hvorvidt dukkeførerne kan få deres eget underudvalg i forbundet, som dansere, operasangere og musical-performere har det, afhænger af, hvor stor nichen er, forklarer Benjamin Boe Rasmussen.

“Hvis vores medlemsbase bliver opdelt i for mange fragmentationer, risikerer vi at stå svagere som fagforening, og det ønsker vi selvfølgelig ikke. Skal dukkeførerne have deres eget udvalg under Dansk Skuespillerforbund, kræver det en vis volumen, og det skal vi først have undersøgt,” siger han.

Processen for at organisere dukkeførere mere systematisk under Dansk Skuespillerforbund er altså godt i gang. På sigt vil forbundet også undersøge, hvorvidt det giver mening at kæmpe for at få anerkendt dukkeføring som et selvstændigt erhverv ude i branchen gennem separate overenskomster.

Skal det ske, kræver det for det første, at organiseringen af dukkeførere er stærk – og at faggruppen har en vis volumen.

“Musical-performere og dansere er jo over 200 medlemmer for hver gruppe og så mange dukkeførere, tror jeg ikke arbejder i Danmark. Jeg vil dog ikke afvise, at vi på sigt vil forsøge at forhandle en overenskomst på plads for dukkeførerne. Men det kræver selvfølgelig, at teatrene også vil bruge tid og ressourcer på at indgå i sådanne forhandlinger, og det er jo langt fra sikkert,” siger Benjamin Boe Rasmussen.

Astrid Kjær Jensen. Foto: Miklos Szabo

Dansk Skuespillerforbund skal mere på banen

Netop Dansk Skuespillerforbund holdt tidligere på året møde for skuespillere, der arbejder professionelt med dukketeater herhjemme. Både Astrid Kjær Jensen og Alex Lehman var til stede under mødet, hvor mange af udfordringerne for denne særlige faggruppe inden for scenekunsten blev fremhævet. Og de håber begge, at Dansk Skuespillerforbund vil prioritere at styrke rettighederne for danske dukkeførere i fremtiden.

“Professionelle dansere har været igennem nogle af de samme problemer, som mange dukkeførere står i nu. Danserne fik ofte tilbudt gavekort og den slags for at danse i tv-shows og lignende. Da de blev organiseret i Dansk Skuespillerforbund, gjorde fagforeningen en aktiv indsats for at forbedre dansernes rettigheder, hvilket lykkedes. En lignende indsats for dukkeførere tror jeg kan få samme effekt,” siger Alex Lehman.

Et konkret tiltag kunne for eksempel være, at Dansk Skuespillerforbund nedfældede nogle helt klare retningslinjer for, hvornår man er statist – og lige så vigtigt, hvornår man ikke er det.

“I min verden kan man ikke reducere en dukkespiller til en statistrolle. Det svarer til at hyre professionelle stuntmænd og dansere ind som statister. Det er simpelthen en hån mod professionen. Og før vi får gjort op med det, vil dukketeater aldrig få den udbredelse, som det fortjener,” siger Alex Lehman. ●

PÅ WORKSHOP MED EN MESTER I DUKKEFØRING: “MAGIEN OPSTÅR I DE SMÅ DETALJER”

Den erfarne dukkefører **Neville Tranter** fra Australien holdt workshop i dukkeføring under dukketeaterfestivalen ‘Festival of Wonder’ i Silkeborg. Sceneliv sad med, da 11 deltagere skulle samarbejde om at vække liv i en dukke.

Af Andreas Ebbesen Jensen

Mørket har sænket sig over Jysk Musikteater, der tårner op over Silkeborgs havnefront. Omkring 200 mennesker er stimlet sammen ude foran hovedindgangen ved det midtjyske spillested.

Et gisp går gennem forsamlingen, da en otte meter høj mekanisk dukke pludselig træder frem fra mørket. Den gigantiske metaldukke holdes oprejst af en kran, men styres af otte forskellige dukkefører iført sorte bowlerhatte og matchende mørke jakkesæt. Nede fra jorden hiver og flår dukkeførerne i store reb, der er surret fast til dukkens arme og ben. Skjult inde i bugen på metalbæstet sidder en dukkefører og styrer det gigantiske hoved. En kvinde iført hvid kjole danser hen mod den gigantiske dukke til tonerne af storladne klassisk musik. Hun kravler op i dukkens favn og aer kærligt kæmpen, som var hun Fay Wray i klassikeren ‘King Kong’. I forestillingens klimaks spreder der sig to englevinger ud fra ryggen af dukken, der efterfølgende svæver et par meter op over jorden.

Tackler MeToo og Holocaust

Forestillingen hedder ‘A Poetic Meeting in the Moonlight’ og var én blandt i alt 81 forestillinger på årets dukketeaterfestival i Silkeborg, ‘Festival of Wonder’, der løb af stablen fra 10. til 13. november.

‘Festival of Wonder’ er den største festival i Norden indenfor dukke- objekt- og visuelt teater. Festivalen startede i 1986 med en lille årlig festival. Siden 1999 har festivalen været afholdt hvert andet år, og gæster fra hele verden valfarter til Silkeborg for at opleve dukkernes magi på scenen.

Udendørsforestillingen med den gigantiske metaldukke er et godt eksempel på, at

dukketeater er meget mere end plyssede hånddukker henvendt til børn.

Festivalprogrammet bugnede med forestillinger, der rykker ved grænserne for, hvad dukker er – og udfordrer, hvilke historier, man kan tackle ved at puste liv i døde objekter.

Den israelske forestilling ‘House by the Lake’ starter som musikalsk cabaret, men åbenbarer sig som en rædselsvækkende fortælling om tre unge søstres kamp for overlevelse under Holocaust i Central-europa. ‘Silence Makes’ fokuserer på seksuelle overgreb, og den danske dukketeaterinstallation ‘Sygeplejeskerne’ sætter fokus på et hårdt arbejdende og presset sundhedspersonale.

En af de mest ventede forestillinger under årets festival var ‘Ubu’, der blev formet af den erfarne australske dukkespiller Neville Tranter. ‘Ubu’ er en genfortolkning af det klassiske dukkespil ‘Ubu Roi’ fra 1896, som er en ond kritik af det borgerlige samfund, der går til i dumhed og vold.

Manden, der pustede liv i dukkerne på scenen, var ikke fremmed for mange af de mest garvede festivalgængere. Neville Tranter har nemlig gæstet næsten alle de foregående dukketeaterfestivaler i Silkeborg. Og hver gang skaber den eminente dukkemager- og fører magi på scenen via sine dukker, så man næsten glemmer, at han er til stede – og det på trods af, at han er fuldt synlig på scenen og selv taler på vegne af dukkerne.

Festival med internationalt tilsnit

I år løftede Neville Tranter sløret for, hvordan han får publikum til at forsvinde ind i sine dukker og deres til tider absurde univers.

Over to dage afholdt dukkeføreren en workshop under festivalen for både

amatører og professionelle skuespillere, som ønskede at lære dukkeføringens kunst.

Sceneliv sad med under den sidste workshop, hvor 11 personer deltog. Og det var ikke kun danskere, som havde betalt for at få et indblik i dukkeførerens magi. Holdet bestod også af en argentiner, en ukrainer og en amerikaner, hvilket fortæller noget om det internationale tilsnit, dukketeaterfestivalen har over sig.

“Festival of Wonder er berømt i store dele af verden, men der er få i Danmark, som kender til den. Og det fortæller noget om, hvor bagud vi er herhjemme, når det kommer til dukketeater. Hvis du vil arbejde med dukkespil og blive oplært af en god dukkelæremester, skal du kigge til udlandet,” siger workshop-deltageren Maiken Dubois.

Hun er oprindeligt uddannet skuespiller fra London, men blev oplært i dukketeatrets ældgamle kunst, da hun boede i Australien og kom under dukkeføreren Gary Friedmans vinger. I dag er hun vendt hjem til Danmark i håbet om at udbrede det, hun selv betegner som ‘dukketeatrets magi’, ud til et større publikum.

Maiken Dubois er selv oprindeligt fra Silkeborg og har deltaget i dukketeaterfestivalen, siden hun var barn. For hende er det stort at blive undervist af Neville Tranter, som hun har oplevet på scenen flere gange.

“Han er jo en mester, og det er helt utroligt at opleve, hvordan han kan vække de her dukker til live for øjnene af en,” siger hun.

Subtile bevægelser og pauser er nøglen

Men hvordan puster man liv i et livløst objekt? Det hele handler om teknik, fortæller Neville Tranter til workshop-

deltagerne, mens han sidder med sin dukke Zeno i skødet.

Zeno er på størrelse med et lille barn og ligner en sørgmodig, ældre mand med udtrykfulde, store øjne og overdimensionerede hænder. Neville Tranters ene hånd er skjult oppe i Zeno, og det er tydeligt, at det er ham, der får dukken til at bevæge sig.

Alligevel sker der hurtigt noget magisk, da dukkeføreren begynder at indlede en dialog med Zeno. Alle i lokalet glemmer, at dukken er en forlængelse af Neville Tranter, når den med sørgmodige øjne og yndefuld gestikuleren drejer hovedet mod sin herre og siger: “I Love You.” Zeno er ikke længere et dødt objekt. Dukkan fremstår som en spillevende samtalepartner med store følelser og et humoristisk glimt i øjet.

“Magien opstår i de små detaljer. Det hele handler om subtile bevægelser og pauser. Man skal turde dyrke stilheden, hvis man vil skabe illusionen om dukken som en levende karakter,” siger Neville Tranter og går derefter i dybden med,

hvor han rent teknisk får bragt liv og følelser ind i dukken.

Det første, han bevæger i dukken, er øjnene. Publikum drages helt naturligt først mod øjnene, hvilket også forklarer, hvorfor de er gjort så store på dukken. Dernæst bevæger han dukkens hænder i retning mod et såkaldt ‘fixed point’ – altså objektet for dukkens opmærksomhed. I dette tilfælde er det Neville Tranter selv, som dukken henvender sig til for at sige, at den elsker ham. Til sidst leverer dukken sin ‘tekst’ (“I Love You”) med en stemme, der er lavet en lille smule om fra Neville Tranters naturlige stemme.

Energien i stemmen skal manifestere sig i dukkens bevægelser, og munden skal lukkes et splitsekund senere, end man normalt selv vil gøre det, når man taler. Denne forsinkelse skaber illusionen om, at stemmen kommer fra dukken, forklarer Neville Tranter.

“Grundlæggende er dukkeføring et ægteskab mellem bevægelser og stemme. Det er i de subtile bevægelser og små pauser, at magien opstår,” siger han.

Forvandles til Michael Jackson

Det lyder måske simpelt nok, men teknikkerne tager årevis at mestre. Der er dukkeførere, som bruger ti år på blot at mestre øjnenes bevægelser, fortæller Neville Tranter.

Under workshoppen skal de 11 deltagere selv prøve kræfter med at puste liv i den skaldede dukke Zeno.

Deltagerne bliver inddelt i fire grupper og får til opgave at animere dukken til en berømt efter eget valg, som de andre deltagere efterfølgende skal gætte.

“Gud, hvor er den tung,” udbryder en af deltagerne, da hun fører hånden op i ryggen på Zeno for at styre hans hoved. Hendes makker sidder på hug og holder om dukkens overdimensionerede sko, som hun bevæger i langsomme, glidende bevægelser.

Pludselig begynder dukken at moonwalke hen over gulvet. Den ene arm føres langsomt op til ansigtet og trækker yndeligt ned i en imaginær fedora-hat. Og i et splitsekund føles det næsten som om, at dukken er blevet besjælet af den afdøde popstjerne Michael Jackson.

“Der var øjeblikke i jeres dukkeføring, som var enormt smukke,” siger Neville Tranter efter gruppens optræden.

De andre grupper indtager kort efter scenen og forsøger at fremmane henholdsvis Hamlet, Kejserens nye klæder og Michael Jackson (igen) gennem dukken. Med blandet held. Det kræver nemlig fin-tunet teamwork, når to-tre personer skal styre dukken på samme tid.

“Samarbejde er nøglen i denne øvelse. I skal sørge for, at jeres bevægelser matcher hinandens, ellers brydes illusionen,” siger Neville Tranter og fortsætter:

“Koncentrer jer først om øjnene. Hvor skal de kigge hen? Bevæg dernæst hænderne. Og husk de små pauser.”

Dukker skaber bedre skuespillere

Workshop-deltageren Barbara Borchorst lytter intenst til rådene fra den erfarne dukkefører. Det er ikke første gang, at den 59-årige skuespiller kommer under Neville Tranters vinger. For 15 år siden deltog hun i en lignende workshop med dukkeføreren, og lige siden har hun drømt om at blive trænet af ham igen.

“Jeg elsker at arbejde med dukker, og det er jo en ære at blive oplært af en så erfaren herre som Neville Tranter. Men det er også hårdt arbejde. Det kræver enormt meget koncentration og fokus, fordi man både skal improvisere og samarbejde med personer, man slet ikke kender. Det er et intenst forløb,” siger hun.

Barbara Borchorst planlægger at bruge nogle af værktøjerne fra workshoppen til en kommende dukketeaterforestilling, som

hun arbejder på. Men arbejdet med dukkeføring kan også styrke ens almindelige arbejde som skuespiller, mener hun.

“Dukkeføring handler i høj grad om stilhed, pauser og refleksioner. Når man hviler i sig selv og giver sig selv lov til at omfavne pauserne, skaber det et kæmpe nærvær på scenen. Og det kan man også overføre til sit arbejde som almindelig skuespiller,” siger Barbara Borchorst, inden hun går over til Neville Tranter og takker ham for forløbet.

Hun er dog langt fra færdig med at gå på opdagelse i dukketeatrets forunderlige verden.

“De næste tre dage skal jeg se 11 forskellige dukkeforestillinger på festivalen. Så jeg går all-in,” siger hun. ●

“Dukker kan gøre det umulige muligt”

Af Andreas Ebbesen Jensen

Evi Arnsbjerg Brygmann har styret Frankensteins monster og spillet bavian i en teateropsætning af Thomas Vinterbergs ‘Festen’. Nu debutterer den 28-årige dukkefører med sin første egenproducerede teaterforestilling om et stykke papir, der bliver vækket til live i et mareridtsagtigt kontorlandskab.

Da Evi Arnsbjerg Brygmann voksede op, var hun overbevist om, at hun skulle være klassisk skuespiller ligesom sin mor. Det ændrede sig, da hun som 17-årig så forestillingen ‘Baby Universe’ af teatertruppen Wakka Wakka Productions på Huset i Magstræde i København. Forestillingen kan bedst beskrives som et absurd dommedagsteater med dukker: Jorden er på afgrundens rand efter at Solen synger på sidste vers. De få overlevende mennesker har forskanset sig i bunkere under jorden og må ty til kannibalisme for at overleve. Menneskehedens eneste håb er at skabe små babyuniverser, som forhåbentlig kan vokse sig store nok til at udvikle en ny planet, som menneskene kan bo på.

I alt 30 forskellige dukker indgik i forestillingen, og hovedkaraktererne var alle groteske personificeringer af himmellegemer fra vores Solsystem. Skurken var den døende sol, der fik form som en 2,5 meter høj, ranglet mand badet i rødt lys med gule øjne og overdimensionerede hænder og fødder. Dukkerne blev spillet af i alt fem dukkeførere iklædt mørkt tøj og gasmasker.

“Jeg havde aldrig set noget lignende og var fuldstændig blæst bagover. Forestillingen emmede af kreativitet og gjorde det, som jeg mener rigtig godt dukketeater

kan og skal gøre: Den personificerede det abstrakte og uhåndgribelige, som sjældent har plads i almindeligt teater. Og det tiltalte mig helt vildt,” fortæller Evi Arnsbjerg Brygmann.

Papir på de skrå brædder

I dag er Evi Arnsbjerg Brygmann 28 år gammel, men interessen for dukker er ikke blevet mindre. Tværtimod er den blevet en levevej.

I september i år debuterede Evi Arnsbjerg Brygmann med sin første egenproducerede dukketeaterforestilling ‘Paperlicious’ i Valby Kulturhus. Stykket udspiller sig i et trøstesløst kontorlandskab, hvor to narkomaner sidder krumbøjet foran deres computere med et dødt blik i øjnene, mens de taster løs på tastaturet. Deres chef er en vanddispenser fyldt med blæk, som overvåger alt hvad de laver. Men da et stykke papir falder ned fra loftet, transformeres det i hænderne på de to medarbejdere til en lille, levende dukke. Dukken vokser gennem hele stykket og ender med at blive tre meter høj. Dens mission er at befri de to apatiske kontormus fra deres zombielignende tilstand og introducere en ny verden af kreativitet, legesyge og nærvær.

‘Paperlicious’ er skabt af Evi Arnsbjerg Brygmann og hendes tidligere studiekammerat Bianca Drozdik. Ud over at styre

Evi Brygmann i 'Paperlicious'. Foto: Beate Nelken

dukkerne, spiller de to veninder også hovedrollerne som de to kontoransatte.

Evi Arnsbjerg Brygmann og Bianka Drozdik mødte hinanden, da de begge studerede på dukketeaterlinjen ved Hochschule für Schauspielkunst Ernst Busch i Berlin.

Evi Arnsbjerg Brygmann gik på skolen fra 2016 til 2020. Hun kom ind efter en omfattende optagelsesprøve, hvor hun både skulle forberede en scene med en dukke, opføre en 'almindelig' skuespilscene, recitere et digt, synge en sang og lave improvisation.

I alt ti elever gik på hendes årgang, hvoraf tre var udlændinge. Al undervisning foregik på tysk, så Evi Arnsbjerg Brygmann skulle pudse sine tyskkundskaber fra gymnasiet af for ikke at blive hængt af i begyndelsen.

"Det første semester var sindssygt hårdt. Mange af opgaverne var jo baseret på at tale, og her følte jeg ofte, at jeg kom til kort. Jeg skulle virkelig koncentrere mig hele tiden, og når jeg kom hjem, var jeg fuldstændig smadret," siger hun.

Fra Frankensteins monster til 'Festen'
Allerede i andet semester begyndte det

tyske dog at flyde langt bedre, og i dag taler Evi Arnsbjerg Brygmann sproget flydende.

Dukketeaterlinjen på den anerkendte skuespilscole i Berlin krævede dog meget mere end gode tyskkundskaber.

Ud over undervisning i forskellige genrer inden for dukketeater – som maskespil, hånddukker og store dukker, der styres af flere dukkeførere på én gang – blev eleverne også undervist i skuespiltræning, akrobatik, stemmetræning, stepdans, sang, pantomimeteater, teatervidenskab, dramaturgi og fonetik.

Undervisningen foregik ikke kun på skolebænken. På uddannelsens fjerde år kom Evi Arnsbjerg Brygmann i et års praktik på et musikteater i den vesttyske by Gelsenkirchen.

Her var hun en del af et nyetableret dukke-ensemble og spillede blandt andet hovedrollen som monsteret i operaopsætningen 'Frankenstein'.

"Jeg var med til at styre det her to meter høje monster, som stjal alle scenerne i forestillingen. Det var en sindssyg fed oplevelse og samtidig lidt af en øjenåbner for mig. Det beviste, at det godt kan lade sig gøre at blande dukketeater og andre genrer med stor succes," siger hun.

Under sit ophold i Berlin blev Evi Arnsbjerg Brygmann også hyret til at spille med i en dukketeateropsætning af Thomas Vinterbergs Dogme-film 'Festen'. Instruktøren var en dansker bosat i den tyske hovedstad, og hans vision for 'Festen' var mildest talt absurd.

"Alle karaktererne blev spillet af dyredukker. Familien var grise, og gæsterne til fødselsdagen var eksotiske dyr som aber og skildpadder. Jeg spillede toastmasteren, Helmuth Von Sachs, der var en baviandukke," griner hun.

Dukketeater er stadig en niche i Tyskland, men særligt dukketeater for voksne vinder større indpas hos vores naboland i disse år, vurderer Evi Arnsbjerg Brygmann.

I Danmark lader gennembruddet dog vente på sig, og det er der flere årsager til, mener hun.

"Da vi ikke har nogen uddannelse for dukkeførere i Danmark, har vi heller ikke rigtig noget vækstlag. Og det er enormt ærgerligt, for det bremser udviklingen af nye talenter," siger hun.

Desuden lever fordommene om dukketeater stadig i bedste velgående herhjemme.

"Når jeg fortæller, at jeg er dukkefører, er jeg altid nødt til at tage mig tiden til at forklare, præcis hvad det er jeg laver – og understrege, at dukketeater altså er meget mere end marionetdukker og sokketeater for små børn", siger hun – tydeligvis ærgerlig over, at så mange mennesker ikke ved, hvilken magi dukker kan frembringe på scenen.

"Dukker kan gøre det umulige muligt. De kan flyve, forvandle sig for øjnene af os og gå på loftet. De åbner op for et rum uden grænser, som slet ikke kan lade sig gøre i almindeligt teater," siger hun.

Dukkemagi foregår i det åbne

Med 'Paperlicious' gør Evi Arnsbjerg Brygmann sit for at udbrede dukketeater i Danmark til et ældre publikum. Forestillingen er bestemt ikke børnevenlig, og det er et bevidst valg, forklarer hun.

"Jeg havde lyst til at gå en mere dystre vej i den her forestilling, som et modsvar til, at dukketeater altid bliver sat i bås som børneunderholdning," siger hun.

Spørger man dem, der har overværet hendes debut, går 'Paperlicious' ikke kun ned af en mørk sti. Den viser også en helt ny vej for dukketeatret som kunstform.

"Kritikken fra publikum har været helt fantastisk. De siger, at de aldrig har set noget lignende og at det er meget unikt, det vi har lavet. Særligt vores animation af papiret fra lille til stor størrelse har fået stor ros," siger hun.

I forestillingens klimaks kommer Evi Arnsbjerg Brygmann og medspilleren

Evi Arnsbjerg Brygmann. Foto: Lærke Posselt

Bianka Drozdik op at slås med den tre meter høje papirdukke. Begge styrer dukken samtidig med, at de skal reagere på dens slag som karaktererne i stykket.

"Publikum ved jo godt inderst inde, at det er dødt materiale, vi slås med. Vi gør intet for at skjule, at det er os, der fører dukken. Alligevel fremstår dukken fuldstændig levende. Det er næsten som et tryllesnummer, hvor magikeren helt åbenlyst viser sine tricks og alligevel får publikum til at købe illusionen," siger hun.

'Paperlicious' blev kun vist fire gange i Valby Kulturhus, men forestillingen vandt en andenplads ved en teaterfestival i den tyske by Rostock forleden og har generelt fået rosende ord med på vejen. Nu håber Evi Arnsbjerg Brygmann, at hun kan bygge videre på momentum og få sit dystopiske

dukketeater ud til et større publikum. "Vi vil rigtig gerne tage 'Paperlicious' på turné rundt i hele Danmark, og vi planlægger også at sætte forestillingen op i Tyskland, hvor Bianka Drozdik stadig bor," siger hun.

Hvad fremtiden byder på for Danmarks unge dukkefører-talent er endnu uvist, men ambitionerne er store.

"Jeg håber, at jeg kan være med til at skubbe til dukketeatret som kunstform og få den her oversete genre mere frem i spotlyset. For det synes jeg, den fortjener," siger Arnsbjerg Brygmann. ●

NY KAMPAGNE:

“Det frygtelige er jo, at jeg føler, hadbeskeder er blevet en del af jobbet”

Af Kristine Høeg

Hvad har sportsfolk, musikere og skuespillere til fælles? Mange modtager hadbeskeder – oftest bare fordi de gør deres arbejde. Sammen med fem andre fagforbund har skuespillerforbundet lanceret en kampagne mod hadbeskeder. Et af ansigterne i kampagnen er Jakob Fauerby, der kæmper med den selv-censurrefleks, hadbeskederne har givet ham. Her får du et indblik i overlevelsestaktikker, og hvordan forbundet kan hjælpe, hvis du modtager trusler.

Når Jakob Fauerby, næstformand i Dansk Skuespillerforbund, er med i News & Co. på TV2 News, løber man de emner igennem, han skal diskutere på skærmen. Og der er visse programpunkter, han stopper op ved. Dem som betyder, at hans arbejdsdag fortsætter, når kameraerne slukker. De emner, der betyder, at hans indbakke kommer til at bimle af beskeder – nogle af dem af den hadefulde slags.

“De emner, der trigger, er dem, der lugter bare det mindste af ‘wokeness’ – så skal jeg virkelig tænke over, om jeg orker det i dag. Det kan for eksempel være debatten om crop tops og alt om flygtninge og indvandrere. Jeg overvejer ikke at slibe mine synspunkter til, for jeg er meget bevidst om, at min taletid stopper igen på et tidspunkt, og så længe jeg har den, er det min pligt at bruge den så godt som muligt. Det, der skræmmer mig, er min indre debat. At jeg overvejer at censurere mig selv, så telefonen ikke brummer så meget, som den ellers ville gøre,” fortæller Jakob Fauerby, der mener, at der er noget større på spil:

“Det skal jo være trygt at gå på arbejde – og man skal som skuespiller og sportsudøver ikke være bange for at åbne sin telefon, bare fordi man deltager i den demokratiske samtale. Men faktum er, at den her frygt er med til at få folk til at afholde sig fra at deltage i debatter eller udtrykke sig politisk og kunstnerisk. Og hvis det sker, så taber vi.”

Efterlader ar på sjælen

Jakob Fauerby er ikke den eneste skuespiller, der modtager hademails. Faktisk sker det for så mange af medlemmerne, at forbundet har valgt at deltage i en ny

kampagne mod hadbeskeder sammen med Spillerforeningen, Dansk Journalistforbund, Dansk Artist Forbund, Dansk Musiker Forbund og Håndbold Spiller Foreningen.

“Det er en kampagne, det er helt vildt vigtigt, at vi er med i – af præcis de årsager, som Jakob nævner,” forklarer formand Benjamin Boe.

“Vi har flere medlemmer, der oplever at få hadfyldte beskeder, og ens for dem er, at de får lyst til at trække sig fra den offentlige samtale, de automatisk deltager i som offentlige personer. Nogle har ligefrem oplevet at blive truet med mord eller voldtægt, bare fordi de er på skærmen i en dramaserie, eller taler om et aktuelt emne i medierne – og det er altså noget, der efterlader ar på sjælen.”

Alligevel tror formanden, at de fleste af beskederne er skrevet uden omtanke for de mennesker, der modtager dem:

“Mit gæt er, at flertallet af beskederne bliver sendt som en del af den daglige underholdning – folk sidder i en kælder og tænker vitterligt ikke over, at modtagerne er virkelige mennesker,” mener Benjamin Boe, der dog også fremhæver en sag, der var præget af en hel anden form for virkelighed.

Forældet lovgivning på området

“Vi har haft en sag, hvor en kvindelig skuespiller deltog i MeToo-debatten og efterfølgende modtog meget alvorlige trusler. Politiet efterforskede sagen, men de digitale spor endte i udlandet, og så kunne de ikke komme videre. I dag lever vores medlem på hemmelig adresse og under politibeskyttelse – blot fordi hun deltog i en offentlig debat. Problemet med de anonyme digitale hadbeskeder er jo, at

du ikke ved, om den, du får, er udtryk for en forkvaklet form for humor eller en reel trussel mod dig.”

Udover at deltage i den nye kampagne har skuespillerforbundet også taget kontakt til justitsministeriet i et forsøg på at få dem til at se på, hvilke redskaber politiet har til rådighed i efterforskningen:

“Lige nu er lovgivningen desværre forældet i forhold til den virkelighed, vores medlemmer og medlemmerne af de andre deltagende forbund oplever, og det betyder, at det reelt er konsekvensløst for dem, der chikanerer. På godt og ondt er den dansk lovgivning en langsom maskine, fordi den aldrig bare må afspejle moden, men dermed også risikerer at være bagud. Men jeg vurderer, at der er en bevægelse på vej – også set i lyset af, at man allerede nu prøver at gøre tech-giganterne ansvarlige for det, der bliver publiceret på deres platforme,” forklarer Benjamin Boe Rasmussen.

Kontakt dit forbund

Det er klart, at hvis du står med en indbakke, der bugner af hadefulde beskeder, så er en ‘bevægelse i lovgivningen’ ikke noget, der hjælper dig lige nu. Her anbefaler Benjamin Boe, at du kontakter forbundet:

“Først og fremmest kan vi give juridisk bistand, for nogle gange er der faktisk noget at gøre rent juridisk – vi har for eksempel tidligere hjulpet et medlem, der blev stalket, så der blev løsnet op for situationen. Men vi kan også sikre, at du ikke føler, at du står alene med det hele. Vi lytter til dig og oplever situationen sammen med dig. Al forskning viser, at tingene bliver mindre, hvis du deler dem – og omvendt, at det vokser sig større, hvis du går med det alene, og at du risikerer at få stresssymptomer.”

Kvæl dem med kærlighed

Hos Jakob Fauerby er en del af løsningen ‘at kvæle afsenderen med kærlighed’, som han formulerer det. I forbindelse med sin deltagelse i Vild med dans i 2019, som var der, han første gang oplevede at få hadbeskeder, valgte han nemlig dialogen med afsenderne:

“Ægte trusler om vold og død skal du selvfølgelig melde til politiet. Men ellers er min teori, at glade mennesker ikke skriver grimt til andre. Derfor må de være blevet ramt af livet, og jeg fornemmer klart en bagvedliggende ensomhed – og at det ikke har noget med mig at gøre. Jeg får lidt ondt af dem, og det hjælper faktisk, så det gør mindre ondt på mig. En anden ting er, at jeg har oplevet, at hvis jeg skriver tilbage i en ordentlig tone, så har det en positiv effekt, og de ændrer selv tonen med det samme. Men når det er sagt, så er det jo frygteligt, at jeg føler, at hadbeskeder er blevet en del af jobbet.” ●●●

Hvor meget tænker du over hadbeskeder?

Vi tog temperaturen på jeres forhold til hadbeskeder – her er jeres svar:

TIL ARTIKEL I SCENELIV

KAMPAGNE MOD HADBESKEDER

FRYGTER DU AT MODTAGE HADBESKEDER I FORBINDELSE MED DIT ARBEJDE?

ALLE SVAR ER ANONYME!

#STOPHADBESKEDER

TIL ARTIKEL I SCENELIV

KAMPAGNE MOD HADBESKEDER

HAR DIN FRYGT FOR HADBESKEDER FÅET DIG TIL AT ÆNDRE ADFÆRD PÅ SOME?

ALLE SVAR ER ANONYME!

#STOPHADBESKEDER

“Problemet med de anonyme digitale hadbeskeder er jo, at du ikke ved, om den, du får, er udtryk for en forkvaklet form for humor eller en reel trussel mod dig”

KLASSIKEREN

AFGRUNDEN

På midtersidens foto ses Asta Nielsen (1881-1972) og Poul Reumert (1883-1968). To af de helt store skikkelser i 1900-tallet i henholdsvis dansk film og teater. Urban Gads 'Afgrunden' er en 38 minutter lang film fra 1910, der gjorde Asta Nielsen til verdensstjerne. Ikke mindst på grund af den godt og vel tre minutter lange såkaldte Gauchodans, hvor hun på særdeles erotisk vis danser tæt med Reumert. Hun svinger med sit underliv på samme måde som Elvis Presley gjorde det årtier senere til lyden af rock 'n' roll-musik. Og Asta Nielsen smyger sig tæt op ad Poul Reumert, som hun også indfanger med noget, der ligner en lasso. Filmstrimlen oser af erotik, og det er netop i årene omkring den film, at det store verdenspublikum til film får øjnene op for, hvad de enkelte skuespillere hedder, og dermed blev der skabt store stjerner. Asta Nielsen var en af dem og derfra fortsatte karrieren i Tyskland. Torben Skjødts Jensens dokumentarfilm 'Den talende muse' fra 2003, er netop udkommet i et director's cut og kan ses på DR.

Arbejdsskader, løn, aflysning og krænkelse

I telefonen med forbundets jurist

Af Kristine Høeg

“Dansk Skuespillerforbund, det er Morten.” Sådan lyder det fra jurist **Morten Lisby** mange gange hver dag. For en del af hans job er netop at svare, når medlemmerne ringer for at få hjælp. Uanset om det drejer sig om kontraktforhandling, løn, arbejdsskader, rettighedskrænkelser eller noget helt femte. Tag med ‘bag scenetæppet’ og se, hvor meget du egentlig kan bruge dit forbund til.

Kontrakter, overtid, rettigheder, misbrug af billeder, løn, grænseoverskridende adfærd, agentaftaler, nye arbejdsområder, casting, arbejdsskader. Der er rigeligt at holde styr på for medlemmer af Dansk Skuespillerforbund. På den baggrund er det helt forståeligt, hvis man indimellem kan miste overblikket over alle de detaljer, der er vigtige, når man er sin egen virksomhed.

Ved du egentlig, hvor meget du kan få hjælp til gennem forbundet? Måske sidder du med et problem, du kunne bruge et par kloge øjne på? Uanset hvad så håber vi, at du ringer, næste gang du står med udfordringer. Dansk Skuespillerforbund er til for medlemmernes skyld. Læs med her, hvor vi løfter sløret for noget af det, dine kolleger ringer for at få hjælp til og vejledning. Den dag vi fulgte i hælene på Morten Lisby blev det til følgende ti opkald.

1 Nul forhandling for casting

“Et medlem var blevet kontaktet af en caster om en reklamefilm. Men allerede inden castingen skulle han skrive under på, at lønnen ikke var til forhandling. Derfor ringede han til os,” fortæller Morten Lisby, der synes, det er ærgerligt, hvis en caster sætter forhindringer op for medlemmerne.

“Det er jo producenterne, du skal forhandle med, og det er faktisk i strid med vores retningslinjer at ville lukke forhandlingsmuligheden, inden de har valgt, hvem de vil hyre. Vi ser jo også, at de gerne vil forhandle, hvis de virkelig forelsker sig i en spiller, så selvfølgelig skal du have lov til at forhandle.”

Morten Lisby ser mere udmeldingen som et overslag for den økonomi, de regner med at have på projektet, og de vil ofte spille

ud med minimumslønnen, der ikke tager højde for blandt andet erfaring. Han forklarer medlemmet, at et casting sheet ikke er et juridisk bindende dokument, og det ikke er det, der skal leve op til overenskomsten – det er den endelige kontrakt, der skal det.

“Forklar casteren, at du skriver under, fordi du gerne vil til casting, men at du forbeholder dig retten til at forhandle, hvis du går videre fra første runde,” råder Lisby.

2 Den forkerte form for genbrug

En kvindelig skuespiller havde indspillet en SoMe-reklamefilm for en stor dansk virksomhed. Efter den havde kørt i første omgang, ønskede brandet at forlænge brugen med tre måneder. Medlemmet foreslog en pris, der lå i tråd med det, hun oprindeligt havde fået, men kunden afslog. Noget tid efter opdager medlemmet, at brandet er fortsat med at bruge filmen i tre uger efter endt aftale, og det er her, hun tager fat i forbundet:

“Hun ville høre, hvad hendes rettigheder er, men vi overtog hele sagsstyringen. Hun sendte os alt – kontrakter, skriftlige kommunikation med kunden og med det SoMe-bureau, der var inde over aftalen. Så nu har vi fra forbundets side taget kontakt til kunden med et krav, og så må vi se, om sagen bliver løst ved forlig, eller om det ender med en retssag,” fortæller Morten Lisby.

3 I forbindelse med prøver på et teater har et mandligt medlem slået hovedet og fået hjernerystelse. Han ringer til forbundet, fordi han er i tvivl om, hvad der vil ske med

Morten Lisby. Foto: Henning Hjorth

hans løn, nu han er sygemeldt – og fordi teatret ikke har fået registreret hans arbejdsulykke.

“I denne sag har medlemmet heldigvis en kontrakt, der følger overenskomsten, og det betyder, at han får løn under sygdom. Til gengæld er det ikke i orden, at arbejdsgiveren ikke har fået anmeldt arbejdsulykken, for de er ansvarlig for medlemmerne, mens de er på arbejde. Anmeldelsen er nemlig nødvendig for at sikre, at forsikringen hjælper med udgifter til eventuel behandling,” fortæller Morten Lisby.

Skulle sygemeldingen strække sig til, efter forestillingen slutter – hvor kontrakten, og dermed arbejdsgiverens ansvar, udløber – kan det være, at medlemmet får brug for rådgivning fra forbundets socialretlige rådgiver, Nanna Møller.

Lisbys vigtigste råd lyder:

“Sker der noget, så opsig altid en læge og forsikringen – og få papirer på det hele så tidligt som muligt. Vi har svært ved at gøre noget, hvis du først ringer med men et til to år efter ulykken, fordi den ikke blev anmeldt.”

4 Ingen force majeure

“Her er der to medlemmer, der henvender sig på vegne af sig selv og fire andre, der alle er fanget i den samme situation. De var medvirkende i en revy, der skulle have haft premiere i begyndelsen af 2022. Men to uger før den forestilling, valgte hotellet at lukke ned og sende folk hjem – de begrundede det med coronarestriktioner, men de få, der var tilbage, blev ophævet inden den planlagte premiere,” fortæller Morten Lisby.

Hotellet mener, at de kunne ophæve aftale uden løn, mens spillerne og forbundet fastholder et krav om betaling:

“90 procent af forestillingerne kunne fint have været afviklet uden restriktioner, og selv hvis der havde været restriktioner, er det forbundets vurdering, at der ikke kan være tale om force

Hvordan bruger I forbundet?

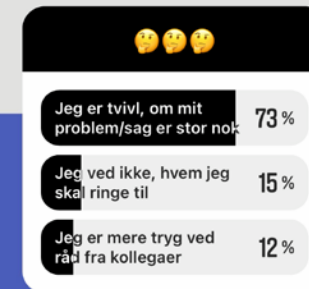
Vi spurgte på Instagram, og her er jeres svar!

TIL ARTIKEL I SCENELIV
RÅDGIVNING OG HJÆLP
HVEM SPØRGER DU FØRST TIL RÅDS MED
ARBEJDSMÆSSIGE PROBLEMER?

ALLE SVAR ER ANONYME!

TIL ARTIKEL I SCENELIV
RÅDGIVNING OG HJÆLP
HVIS FORBUNDET IKKE ER FØRSTE
KONTAKT - HVAD ER ÅRSAGEN?

ALLE SVAR ER ANONYME!

TIL ARTIKEL I SCENELIV
RÅDGIVNING OG HJÆLP
FØLER DU, AT DU VED, HVAD FORBUNDET
KAN HJÆLPE DIG MED?

ALLE SVAR ER ANONYME!

majeure. Lige nu er sagen muligvis på vej i retten – så må vi se, hvordan det hele ender.”

5 JKL **Hvad koster en lydbog?**
Et medlem ringer ind, fordi han er i tvivl om, hvad han skal have for at indlæse en bog – og det er han ikke den eneste, der spørger om.

“Dansk Skuespillerforbund har ikke nogen aftale på området, og derfor kan medlemmerne heller ikke slå det op på vores hjemmeside. Det er ikke muligt at indgå en fælles aftale, der dækker alle forlag og indlæsningsstudier, så derfor er man nødt til at forhandle honorar fra gang til gang,” forklarer Lisby.

Hele indlæsningsområdet vokser, og derfor vil forbundet gerne have en fælles aftale på plads. Indtil det forhåbentlig sker, kommer vi selvfølgelig med alle de anbefalinger, vi overhovedet kan.

“En stor udfordring er, at det er et område, mange gerne vil ind på – en del opfatter det som en fin, lille opgave, de kan lave, når de alligevel har et hul i kalenderen. Problemet er, at der er mennesker – ofte vores medlemmer – der skal leve af det her.”

Morten Lisbys gode råd lyder:
“Du skal huske at tænke al din tid ind i forhandlingen – er timeprisen for eksempel for bogens længde eller den tid, du bruger i studiet? Husk også, at der kan være ting i bogen, du skal forberede dig ekstra på – eksempelvis svære navne og stednavne. Du skal også vide, om der er betaling for rettelser, der kommer senere, om du får betaling for eventuel studieleje, og om du selv skal klippe. Vær også opmærksom på udnyttelsen af dine rettigheder, og at du selv skal sørge for registrering i forhold til biblioteksmidler. Kommer der opgaver afledt af din indlæsning – for eksempel oplæsning ved arrangementer – skal de lønnes selvstændigt.”

6 MNO **Danser på afveje**
“Her var det en kvindelig danser, der ved et tilfælde opdagede, at et billede taget af hende i forbindelse med en artikel i en avis, nu blev brugt i avisens egen annoncering – uden at hun var blevet spurgt. Hendes ansigt blev altså brugt i en annonce for avisen, og nu ville hun vide, hvad hendes muligheder var,” fortæller Lisby.

Forbundets jurister er specialiseret i forskellige emner, og vi står klar til at hjælpe dig!

RING – Hellere en gang for meget end en gang for lidt

Ring på 33 24 22 00

“Det var ikke hendes faglige rettigheder, der blev krænket, men hendes personlige – og sammen fik vi forhandlet os frem til en samlet godtgørelse og erstatning.”

7 PQRS **Hvor lang er en optagedag?**
Noget af det, Lisby og hans kolleger ofte bliver spurgt om er overtid – og her var det et medlem, der var ansat på en reklamefilm, hvor arbejdsdagen krøb op på 12,5 timer.

“Vi ser det ofte på netop indspilninger af reklamefilm, hvor det hele skal i kassen på én dag. Den vedtagne regel siger, at man kan gå over med fire timer, hvis der er brug for det, men branchekutyme er, at man bliver ved, til man er færdig – og det er jo noget, der kræver tillid mellem spillerne og producenten i forhold til betaling efterfølgende.”

Mange kommer ifølge Lisby i tvivl, fordi det typisk ikke står i kontrakten – men det står i overenskomsten, så hvis kontrakten er skrevet på ryggen af den, er du dækket. Det samme gælder i øvrigt betaling for blandt andet kostumeprøver.

“Det er præcis i de her situationer, at overenskomsten – og kontrakter, der respekterer den – er vigtige. Det betyder nemlig, at hverken du eller producenten behøver at opfinde den dybe tallerken hver gang,” forklarer Morten Lisby.

8 TUV **Lumsk lønforhandling**
En mandlig skuespiller er blevet tilbudt en rolle i en dramaserie på DR, men ved ikke, hvad han skal tage for opgaven – og producenten er ikke kommet med et udspil.

“Det er nok det opkald, vi oftest får, for lønforhandlinger kan være svære,” konstaterer Lisby, der ikke kan forhandle lønnen for dig, men som står klar med masser af gode råd og vigtige detaljer, du skal være opmærksom på, fordi de måske kan være med til at få lønnen op.

“For det første kan du altid bede producenten om at komme med et bud, eller du kan tale med de kolleger, der også er med i serien, for at få en indikation af, hvor lønniveauet er. Hvis det ikke er muligt, så sparker jeg ofte spørgsmålet lidt tilbage til medlemmet, fordi det kan være svært at trække et tal ud af ærmet. Jeg spørger om, hvad han tidligere har fået for lignende opgaver, eller om der er særlige færdigheder, som rollen kræver – det kan for eksempel være accent, fægtescener, hesteridning, sang eller dans eller måske en intimscene. Det er nemlig alt sammen noget, der kræver ekstra af en skuespiller.” Har du samtidig mange års erfaring, skal du selvfølgelig heller ikke gå til mindstelønnen. Og kig endelig på rollens størrelse i serien – den skal naturligvis afspejles i lønnen.

Én vigtig ting skal du dog huske på – forbundets jurister hverken må eller kan oplyse direkte om andre skuespilleres lønvilkår:

“På igangværende produktioner har vi slet ikke indblik i alle lønningerne, så jeg kan kun gentage rådet om at tale med dine kolleger og så fastlægge et krav ud fra deres niveau.”

9 WXYZ **Den nøgne ikke-sexscene**
Det var ikke som sådan en sexscene, denne kvindelige skuespiller skulle indspille på en større dansk filmproduktion – men det var en voldsom scene, og hun skulle være nøgen, så det er fuldt dækkende at kalde det for en ‘intimscene’, forklarer Morten Lisby om opkaldet her.

“Hun ringede i første ombæring faktisk bare for at få råd i sin lønforhandling, og i løbet af samtalen kom hun ind på denne scene. Alene det, at hun skal indspille en intimscene betyder, at hun har et yderligere forhandlingsgrundlag, blandt andet om arbejdsvilkårene for selve indspilningen. Jeg rådede hende til at sikre, at der var en

intimkoordinator med på indspilningen, at hun selv fik medindflydelse på, hvem der var til stede under optagelsen, samt at hun sikrede sig mulighed for at godkende klip og det endelige udtryk.”

Lisby fortæller, at der heldigvis er kommet langt større fokus på området efter MeToo, og at producenterne er langt mere åbne over for både at give tid til grundig gennemspilning af sexscener og at gøre optagelserne mere trygge.

1 0 – **Torskegilde på menuen?**
Det sidste opkald er et af de mest almindelige i skuespillerforbundet – nemlig hvad man egentlig kan trække fra i skat. Og Morten Lisby er meget glad for dem, der ringer ind og spørger:

“Ja, vær forsigtig med kun at spørge inde i medlemsgruppen på Facebook. Skat er noget helt personligt, og der er mange private ting, der spiller ind – det, der gælder for din kollega, gælder altså

ikke nødvendigvis for dig. Og endnu vigtigere – det, at en angivet udgift slap igennem, betyder ikke altid, at den er i orden. Det kan også betyde, at du bare ikke er blevet kaldt til torskegilde.” Når det så er sagt, forklarer Lisby, at der alligevel er en række arbejdsudgifter, som det er helt i orden at trække fra – det kan for eksempel være rejser og ophold i forbindelse med opgaver.

“Jeg plejer altid at henvise til informationen om kunstnernes beskatning, som ligger på hjemmesiden. Den bruger vi som udgangspunkt for en snak om, hvad der kan trækkes fra i en konkret opgave, og hvordan du dokumenterer udgifterne korrekt.”

Hvis du vil være helt sikker på din skat, så anbefaler jurist Morten Lisby, at du rådfører dig med en revisor, der er helt opdateret på aktuelle skatteregler.

PRODUKTIONSSTØTTE

Du skal læse nedenstående igennem, inden du søger.

Ansøgningen skal sendes via ansøgningsportalen, som du finder her: <http://skuespillerforbundet.dk/om-dsf/stoettemuligheder/produktionsstoette/noredirection/tru/>
→ Husk, at din ansøgning kun er gået igennem, hvis du får en bekræftelse på, at den er modtaget. Hvis du ikke får en bekræftelse, skal du prøve at udfylde ansøgningen igen.
→ Vi anbefaler at du søger i god tid, da vi kun har mulighed for at hjælpe med tekniske problemer, hvis du kontakter os i god tid, inden portalen lukker. Ansøgninger der kommer efter kl. 12.00, bliver ikke behandlet.
→ Der må ikke være underscore () i filnavnene

Produktionsstøttemidlerne kan søges til udvikling og produktion af projekter vedrørende teater, radioteater, readings, teaterworkshops, musikdramatik (herunder opera, kabaret, revy, musical), dans, film, kortfilm, tv-serier, lydbøger, dubbing, musikudgivelser osv.

Ved tildeling af støtte til et projekt, lægges vægt på om projektet

- Er væsentligt eller nyskabende
- Har kunstnerisk høj kvalitet
- Har fokus på diversitet (køn, etnicitet, alder etc.), og om
- Ansøgningen er gennemarbejdet og budgettet realistisk

Hvis du har modtaget produktionsstøtte tidligere, skal der være afleveret regnskab for den støtte, inden du søger igen.

Obs: Der er ikke hverken minimums- eller maksimumbeløb du kan søge til. Du kan vælge at søge til noget øremærket, fx lønninger, alternativt kan du skrive, at alt støtte er velkommen.

Du kan søge om støtte både som person og som firma.

Krav til ansøgningen

- Projektbeskrivelsen må max. fylde 3 A-4 sider, inkl. budget, kort cv og bilag.
- Bilag skal vedhæftes som filer, så hav dem klar, inden du udfylder ansøgningen. Husk at vedhæfte mp3-lydfiler, hvis du søger til musikudgivelse/dramatik.
- Bilag kan ikke eftersendes.

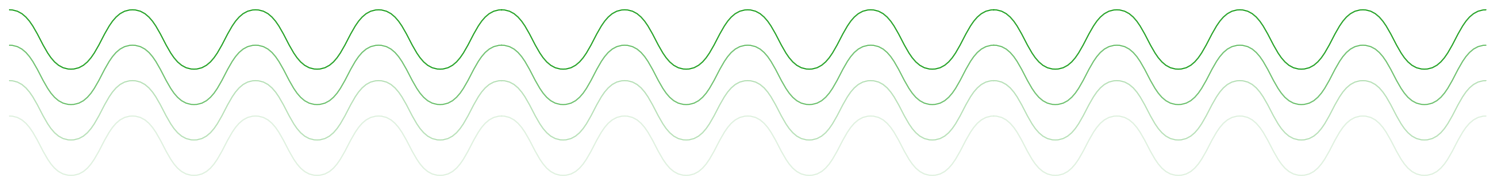
Ansøgningen bliver ikke behandlet, hvis ovenstående krav ikke er opfyldt.

Du skal være opmærksom på, at ansøgningsportalen lukker kl. 12.00.

Ansøgningen bliver behandlet i Produktionsstøtteudvalget og efterfølgende i bestyrelsen. Behandlingstiden er på ca. 10 uger.

Ansøgningsfrist torsdag 15. marts 2023, kl. 12.00

Har du spørgsmål, er du velkommen til at kontakte sekretær Hanne Arlund.

Lyddesigneren står mere centralt i nutidens teater

Teatre integrerer lyddesignere i stadig flere forestillinger, hvor de kan farve en stemning og skabe synergi mellem lyd og tekst. Lyddesigneren kan understøtte en pointe, men lyden må ikke fjerne fokus, mener skuespiller **Marie Dalsgaard**.

Af Ulla Abildtrup

Salen på Nørrebro Teater er næsten fyldt. Det er lørdag eftermiddag og snakken er højt og weekend-glad. Tæppet går op, lyset er rettet mod en kvinde midt på gulvet og en mand i en fordybning til venstre for scenen. Han ser op på hende, mens hun siger åbningsreplikkerne, og så begynder han at spille på klaver. Hele hans krop følger musikken, mens blikket konstant er rettet mod kvinden.

Manden er Viktor Dahl, musiker, komponist og lyddesigner, og han er den eneste, som er med i alle scener i forestillingen 'Kunsten at være okay' på Nørrebro Teater. Viktor Dahl har også deltaget i alle prøverne, han er med på plakaten og står på scenen, når der bagefter bukkes ad flere omgange.

"Lyddesignere som en integreret del af en teaterforestilling er relativt nyt, og det er egentlig mærkeligt, for vi har jo altid haft musik og lyd på teatret. I gamle dage var det bare typisk et kor som i det græske teater, eller en scenearbejder i kulissen med en 'tordenmaskine', det vil sige en kasse fuld af store sten, der blev rullet og derved gav lyden af tordenbulder, hvis der for eksempel skulle forestille at være torden," siger lektor Michael Eigtved fra Institut for Kunst og Kulturvidenskab på Københavns Universitet og forfatter til en række bøger om scenekunst.

Publikums forventninger til scenekunst har forandret sig i takt med den teknologiske udvikling, hvor vi for eksempel har fået storskærme, siger lektoren og peger

på computere som forklaring på, at lyd de senere år har fået langt større betydning på teatrene:

"Indspilningsfaciliteterne bliver billigere og billigere, og når udgiften falder, tager flere chancen og kaster sig ud i at arbejde med musik. De tekniske muligheder gør det også langt nemmere at eksperimentere mere, så selvom musikteater er den ultimativt dyreste teaterform, ser vi i dag stadig oftere, at lyddesigneren er med hele vejen fra en forestillings fødsel til forløsning," siger han.

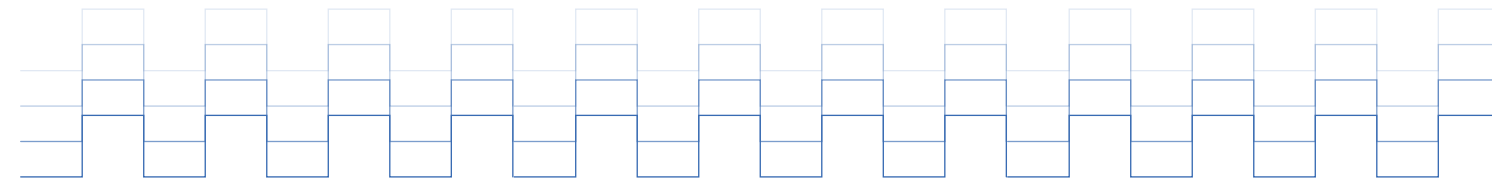
Lyden kan understøtte en stemning

Skuespiller Marie Dalsgaard har arbejdet med lyddesignere på flere forestillinger. Herunder 'Animal Farm' på Betty Nansen Teatret, hvor sangeren, produceren og lydkunstneren Jenny Rosander alias Lydmor medvirkede. På Nørrebro Teater samarbejder hun med Viktor Dahl:

"Under prøverne har han været rigtig god til at mærke skuespillernes impulser på scenen, lytte og følge os. Jeg vil egentlig ikke sige, at vi har aftalt, hvad der skulle ske, på den måde er han ret usynlig i sit arbejde. Han sniger ligesom nogle toner ind, når stemningen i monologerne skifter, og derved understøtter han skuespillerne og farver forestillingen med sit sound-track," siger Marie Dalsgaard.

Hun er meget opmærksom på samspillet mellem ord og lyd:

"Det er vigtigt at være bevidst om, hvornår lyd understøtter en pointe, og hvornår den bliver forstyrrende og fjerner fokus

og dominerer teksten, medmindre det har en understøttende pointe. I forestillingen 'Kunsten at være okay' oplever jeg samspillet med Viktor Dahl som en god modstand. Lyden understøtter den tone af frustration, jeg har i min tekst, og ved at lytte og tage lyden ind, er det en stor hjælp til at komme i den stemning, jeg har brug for, for at kunne formidle følelserne så præcist, som jeg formår," fortæller Marie Dalsgaard.

Ifølge Michael Eigtved skal de fleste skuespillere lige vænne sig til samarbejdet med lyddesigneren:

"Skuespillerne er jo vant til, at de skal spille til hinanden og til publikum, men nu har lyddesigneren også en aktiv rolle, og det kan forstyrre nogle skuespillere. Jeg husker, at Trine Dyrholm i forbindelse med en forestilling på Betty Nansen Teatret sagde, at man skulle arbejde på at forstå samspillet med lyddesigneren, og at der var tale om en tilvænnning," siger lektoren fra Københavns Universitet.

Han håber, at lyd og musik bliver en større del af skuespilleruddannelsen og på efteruddannelserne, så skuespillere ikke oplever, at der er tale om en konkurrence mellem lyd og ord:

"Stemmen skal ikke prioriteres over alt andet. Ordets betydning tager farve af lydkulissen, det kan man for eksempel se på publikum, når ordene siges i forskellige lydtrum," mener Michael Eigtved.

Lyddesigneren er medspiller

Viktor Dahl er uddannet på lydlinjen på Den Danske Scenekunstscole, derudover er han turnerende musiker og komponist. Tidligere i år var han med som musiker og komponist i 'Stolthed og Fordom' på Betty Nansen Teatret, som fik en Reumert for Årets Forestilling.

"Jeg er meget optaget af, hvordan musikken bliver medspiller i en forestilling. Jeg bruger min musikalitet og empati til at følge skuespillerne. Som lyddesigner kan jeg være med til at sætte ting i bevægelse, farve en stemning eller indlægge en pause og derved fortælle andre ting end det, der står i teksten. Vi skaber et fælles udtryk skuespillerne og jeg, og pludselig opstår der en synergi, som giver et unikt scenisk sprog," siger Viktor Dahl.

Til forestillingen 'Kunsten at være okay' anvender han både forproduceret musik

Viktor Dahl i 'Kunsten at være okay'. Foto: Büro Jantzen

kombineret med kor med skuespillerne og livemusik.

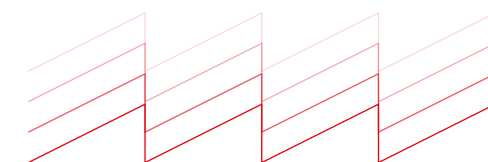
"De fleste kender underlægningsmusik fra film, forskellen er, at scenisk lyd også skal være til stede på scenen og være med til at følge og påvirke timingen. I 'Kunsten at være okay' er jeg i dialog med skuespillerne og publikum, vi mærker det samme, fordi vi er i rummet sammen. Musikken er ikke bare noget, vi sætter på for at undgå at kede publikum, vi bruger den aktivt ligesom lyset og scenografien," forklarer han.

I forestillingen spiller Viktor Dahl på klaver, akustisk og elektrisk guitar og synthesizer. Derudover er han flere gange i dialog med skuespillerne, som når en af dem beder ham om et beat. Viktor Dahl optræder også i skiftende beklædning i takt med, at årstiderne ændrer sig i forestillingen.

"Publikum kan blive lidt forvirret over lyddesignerens rolle i en forestilling, fordi den er ny i vores samtid. Men går vi tilbage i tiden, var tilskuere i det gamle Grækenland vant til, at koret kommenterede forestillingen løbende, og på cabaret-teatret var der også ofte en ping-pong mellem musikere og skuespillere på scenen," fortæller Michael Eigtved.

For Viktor Dahl er det vigtigt at pointere, at der aldrig ikke er lyd:

"Ideen om, at 'teksten er Gud', er gammeldags. I dag er det blevet mere almindeligt, at alle parametrene er med til at fortælle en historie. Jeg indfarver en stemning ud fra en palet, jeg har skabt sammen med skuespillerne og er dermed en del af det samlede udtryk. I 'Kunsten at være okay' er der for eksempel en monolog, som får publikum til at grine, selvom teksten faktisk er alvorlig. Jeg spiller under monologen uden at tage fokus fra ordene og starter med én farve, der så skifter, så jeg sammen med skuespilleren drejer situationen, så publikum langsomt holder op med at le og forstår den mere emotionelle slagside. Jeg oplever min rolle som medfortællende," siger Viktor Dahl. ●

Årets bøger om scenekunst og det der ligner

Af Jacob Wendt Jensen

Høsten af bøger der handler om livet på scenerne er i år stor og mangeartet. Kun et af de store forlag ser stadig ud til at satse på den slags, men til gengæld er der kommet mange små forlag til, der udgiver bøger om både opera og skuespillere fra gamle dage. Tag med på en rundtur, inden de sidste julegaver skal købes.

Turen gennem bogbunken er ikke anmeldelser. Dem lader Sceneliv dagbladene og forskellige specialister på hjemmesider om. Men vi vil gerne omtale og varedeklarere, så du får bedre mulighed for at se, om der er noget, du har lyst til at læse videre om.

Henning Jensen er på banen med sin anden bog efter den to år gamle ‘Gennem glasvæggen’, der primært var vinklet primært på depression og til dels på skuespillerkarrieren. I ‘En skidt knægt’ fortæller Henning Jensen om sin barndom, hvor han havde en skrækkelig mor og som følge deraf en far, han nærmest ikke, for sin mor, måtte tilbringe tid sammen med. Sproget er virkelig godt, og beretningen, der flyder i en meget personlig tone, er hårrejsende spændende. Bogen tilbyder ikke fotos, men det gør ikke så meget, for især skuespillerens mor, står lyslevende for os alligevel. Efter sigende skriver Jensen allerede nu på sin tredje bog, og jeg kan ikke vente, til den udkommer. Det er sjældent, at en skuespiller – der selv skriver – på den måde finder sin egen stemme.

Erindringer om en far
Og så alligevel. Måske skulle flere sceneoptrædende forsøge sig, for Rosalinde Mynsters stemme er også meget velkommen. I ‘Min fars stemme’ skriver hun om forholdet til sin far, Søren Spanning. En skuespiller med både et vingefang og en dybde, der aftvang respekt. Blandt andet med en genial ‘Hamlet’. På bogen forstår

vi blandt meget andet, at han så sit gamle manuskript fra dengang som en kær skat.

Hvad gør man, når far er død? Sørger selvfølgelig og derefter mindes man. Rosalinde Mynster har ydermere sat sig for at skrive om sin sorg og om sin far. I korte bevægende erindringsglimt over godt og vel 300 sider. Erindringerne rammer næsten hele vejen ned i noget essentielt hos læserens eget liv. Jeg er ikke sikker på, jeg kan formulere, lige præcis hvordan, men der er både spejle og humanistiske spådomme i Mynsters tekst. Her er et eksempel:

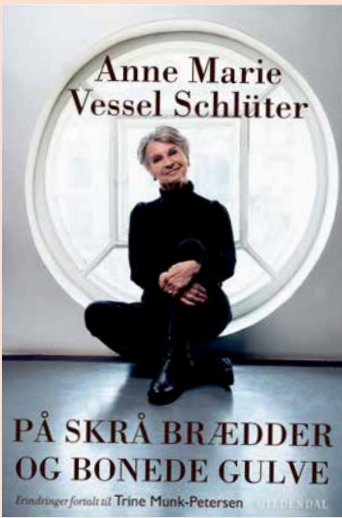
“Kærligheden bestod af tre dele. Det var mine forældres kærlighed til hinanden, deres kærlighed til os og så deres kærlighed til teatret. Alle dele hang sammen, smittede af på hinanden. Det kunne ikke være på andre måder. Det var, som om der var indgået en pagt mellem os, og jo mere jeg forstod pagten, jo mere fik jeg plads i den kærlighed, der ikke omhandlede mig. Jeg forstod, at de elskede teatret.”

Bogen er en meget fin læseoplevelse og samtidig hård at fordøje. Men det er samtidig ikke uden humor, som for eksempel beretningen om den dag, da Søren havde taget Rosalinde med på pølsevognen Harry’s Place. “Er det ikke dig, skuespilleren?” spurgte håndværkene ved disken. Søren Spanning svarede med det samme: “Jeg er i hvert fald en løgnhals!” Og derefter spise de glade videre.

Søren Spanning svarer ikke mere, men han er stærkt husket. Ikke mindst takket være Rosalindes bog.

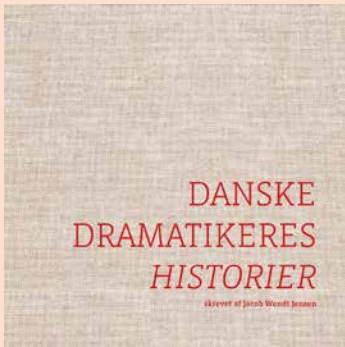
→ Alle de forestillinger om lykken, Tomas Lagermand Lundme, Deus Ex Machina. (med flere)

→ Anne Marie Vessel Schlüter – På skrå brædder og bonede gulve, Trine Munk-Petersen, Gyldendal.

→ Ballet, Alexander Meinertz, Gyldendal.

→ Danske dramatikeres historier, Jacob Wendt Jensen, Danske Dramatikere.

Dramatik i bogform
Selskabet For Dansk Teaterhistorie har været blandt de fremmeste til at fejre dansk teaters 300-års jubilæum i år. Jubilæet er regnet ud fra premieren på det første teaterstykke på dansk i København tilbage i 1722. Nemlig Molières ‘Den gerrige’. Selskabet har også brugt lejligheden til at liste tre små publikationer ud i kategorien, der kan kaldes ‘Pjecer med ryg’. På godt og vel 60 sider i hver bog beskrives ballet, opera og teater og de er skrevet af henholdsvis Erik Aschengreen, Nila Parly og Ulla Kallenbach. Kyndigt, fyndigt og kort.

I sammenligning med disse tre små bøger er ‘Underværket’ en regulær mursten med sine 872 sider. Den har selskabet også udgivet. Den kommer til at ligge som dørstopper ved døren ind til mit arbejdsrum derhjemme, for hvornår vil det ikke være praktisk at have en samling af 11 af Christian Lollikes teaterstykker ved hånden? Blandt de udvalgte tekster mellem 2004 og 2018 er således ‘Manifest 2083’, ‘All My Dreams Come True’ og netop ‘Underværket’.

Forlaget Deus Ex Machina er også til stede i landskabet med udgivelser af ny dansk dramatik. Der er nye bøger på vej i 2023, men det er stadig værd at gøre opmærksom på, at der udkom hele ni stykker drama i slutningen af sidste år af en stribe nutidige dramatikere som for eksempel Julie Maj Jakobsen (‘Aftenlandet’ og ‘Efter branden’), Jokum Rohde (‘Rødt teater’), Line Mørkeby (‘Hår på den’) og Tomas Lagermand Lundmes (‘Alle de forestillinger om lykken’). For teaternørder er

det altså bare rart at have teaterstykket på hylden frem for kun i teaterhukommelsen.

Videre til Ludvig Holberg
Teaterforsker Bent Holm har skrevet ‘Holbergs masker – komik og satire i 300 år’, hvilket virker opportunt, når vi fejrer det runde jubilæum for dansk teater. Holbergs ‘Den politiske kandestøber’ var nemlig stykke nummer to, der blev spillet på dansk i 1722. Holberg skrev 26 teaterstykker på seks år i en kreativ raptus, ikke mange har matchet siden – og da slet ikke kvalitetsmæssigt. Kandestøberen spilles endnu, og ‘Jeppe på bjerget’ har være opført så langt omkring på kloden som i Japan i 2017 – vel at mærke på deres eget sprog. Gennem mere end 200 sider i storformat kan du nu stifte bekendtskab med, hvem Holberg i virkeligheden var.

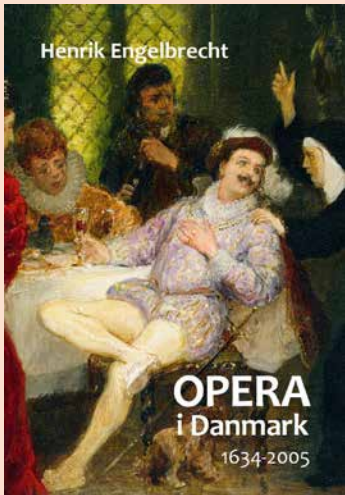
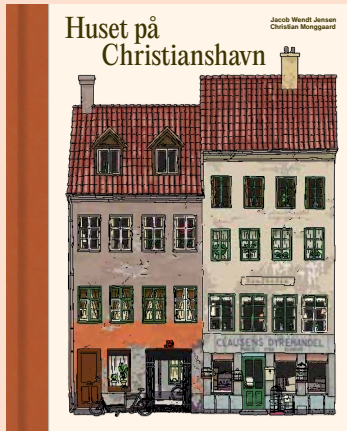
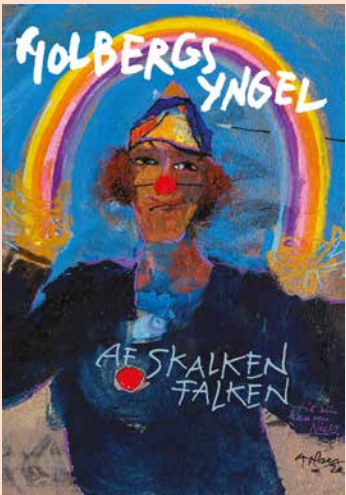
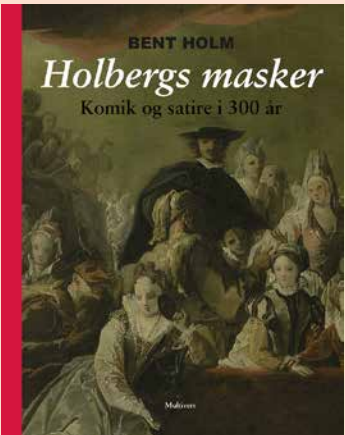
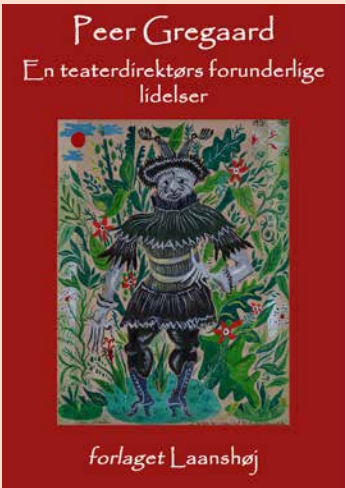
I årets boghøst er der også mulighed for at nærme sig Ludvig Holberg på en mere kunstfærdig facon. Holberg-eksperten Niels Vandrefalk er efter eget udsagn ‘En sjælden fugl på kryds i modvind som livslang shaman, smilende til det meste, ukendt for de fleste’. Men dog ikke mere, end han nu i sin tredje bog på få år befinder sig i krydsfeltet mellem autofiktion og information. Det kræver en krøllet hjerne at følge med denne ekspert, der både kunne ses i DR’s udsendelser, da man fejrede dansk teaters 250-års fødselsdag og igen da man fejrede 300-års fødselsdag. Han kører på den store klinge og for at vinde det helt lange løb.

En anden spændende bog fra et lille-bitte forlag er en samling af teaterdirektør

Peer Gregaards kronikker og artikler. Han var blandt andet chef for Det Kongelige Teater fra 1966 til 1975. Der er tale om en om ikke ideologisk udgivelse – så i det mindst en idealistisk en af slagsen – for teksterne af manden, der levede fra 1913 til 1998, er der ikke noget i vejen med. Især da ikke dem der handler om Ingmar Bergmans tid på teatret og et portræt af dramatikeren Kjeld Abell. Og så er der endda fyldige lister og registre bag i bogen, hvilket større forlag har det med at forsømme.

Sceneliv og bogproduktion
Forfatteren til denne artikel skriver også bøger. Nu da det er mine egne, skal de naturligvis ikke have mere omtale end årets andre bøger på området. På den anden side skal de jo heller ikke ignoreres, blot fordi forfatteren også er redaktør af Sceneliv.

Senest af disse er udkommet en jubilæumsbog fra Danske Dramatikere, hvor forfattere til filmmanuskripter, tv-serier og teaterstykker er organiseret – men også dem der skriver diverse slags comedy. Bogen består af en nyere del med interviews med nulevende dramatikere. Tre-fire stykker for hvert årti i forhold til debuten fra 1960’erne og frem til 2010’erne. Frem med livshistorier i dramatikken dukker for eksempel Kirsten Thorup, Sten Kaalø, Bo Hr. Hansen, Line Knutzon, Madame Nielsen og Mette Heeno. I bogens første del med historier fra gamle dage, kan man blandt andet finde historien om skabelsen af Dramatikerforbundet med Emma Gad i spidsen og eksklusionen af Svend Borberg og Harald Tandrup

→ Dem jeg mødte på vejen, Claus Rudbeck, Forlaget Nostalgj.

→ Peer Gregaard – en teaterdirektørs forunderlige lidelser, redigeret af Michael Gregaard og Henning Smidth, Forlaget Laanshøj.

→ Holbergs masker – komik og satire i 300 år, Bent Holm, Multivers.

→ Holbergs yngel, Niels Vandre-falk, EC Edition.

→ Huset på Christianshavn, Christian Monggaard & Jacob Wendt Jensen, BOOK LAB.

→ Meget mere end Kjeld fra Olsen-Banden – en biografi om Poul Bundgaard, Jacob Wendt Jensen, Forlaget Format.

→ Underværket – udvalgte tekster 2004-2018, Christian Lollike, Kronstork. (med flere)

→ Opera i Danmark 1634-2005, Henrik Engelbrecht, henriken-gelbreht.dk.

efter Besættelsen. For blot at nævne enkelte ting fra en bog på mere end 500 sider. Titlen er ‘Danske dramatikers historier’.

I coffee table-bogen med titlen ‘Huset på Christianshavn’, har jeg sammen med Christian Monggaard skrevet historien om den klassiske gamle danske tv-serie, der er krydret med dybdegående portrætter af skuespillerne – for eksempel Willy Rathnov, Arthur Jensen og Helle Virkner. Det er den første bog nogensinde om tv-serien, der stadig dyrkes af en fanskare, der elsker at se de store gamle skuespillerstjerner give den gas.

Endvidere er fra min hånd udkommet en biografi om et andet gammelt medlem af Dansk Skuespillerforbund – Poul Bundgaard – på eget forlag, hvis titel dækker over behovet for at skrive bogen: ‘Meget mere end Kjeld fra Olsen-Banden – en biografi om Poul Bundgaard’. Bundgaard var nemlig også operettestjerne, en elsket revyskuespiller i Cirkusrevyen i første halvdel af 1970’erne og slog til i biroller i mere alvorlige film som ‘Hærværk’ (1977) og Søren Kragh-Jacobsens tv-film ‘Livet er en god grund’ (1985) med Lily Weiding.

Opera og ballet

Formidler af opera og klassisk musik, Henrik Engelbrecht, slår sine bogfolder på eget forlag, hvilket man kan læse meget mere om på www.henrikengelbrecht.dk. Sidste nye udgivelse fra Engelbrecht er moppe-drengen ‘Opera i Danmark 1634-2005’, der følger efter andre bøger som ‘Opera for alle’, ‘Arven efter Lumbye’ og ‘Hjertet brast i toner – med H.C. Andersen i operaen’.

Engelbrecht hviler sikkert i sin faglighed og formidler sin viden godt i en bog på knap 650 sider, hvor hele operahistorien i Danmark beskrives meget grundigt. Fra dengang operaen kom til Danmark, over historien om da operahuset i København brændte og frem til moderne tid. Han stopper sin historie i 2005. Havde Engelbrecht kørt længere, havde han formentlig ikke haft perspektiv nok på begivenhederne, hvad han ellers har gennem hele bogen. Det tiltaler den indre nörd, at der bagi bogen er en kronologisk liste over alle de operaer, der nogensinde har været opført i Danmark. Guf for nørder.

‘Ballet’ af Alexander Meinertz står bestemt ikke tilbage for Engelbrechts indsats på operaområdet. Bogen er kvadratisk og serveres med overskudsagtig luksus både med hensyn til indbinding og billedside. Bogen er både en grundbog i, hvad ballet er og samtidig giver den et overblik over balletens historie. Endvidere får vi portrætter af alle de vigtige skikkelser i balletens historie og verden fra August Bournonville til de store og vigtige moderne koreografer. Skal man kun have en enkelt bog om ballet, så må det være den af Alexander Meinertz.

Stjernemøder

Det handler også om ballet i den biografiske bog ‘Anne Marie Vessel Schlüter – På skrå brædder og bonede gulve’ skrevet af tidligere Berlingske-journalist Trine Munk-Petersen. Vi befinder os i genren ‘Erindringer fortalt til’ – så vi må nøjes med danseren,

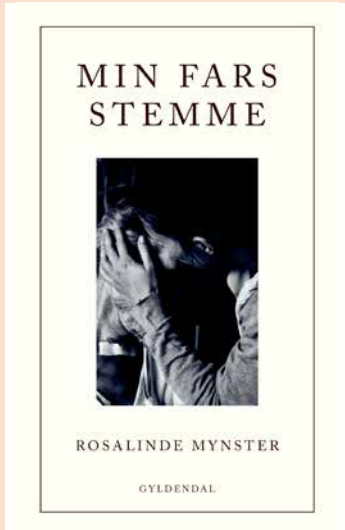
balletskolelederen, instruktøren og koreograferens egen version af sin livshistorie. Bogen er ganske underholdende, letløbende formidlet og hyggelig. Vi kommer med på bagsædet og er vidner til en livshistorie om ballet i alle afskygninger uden at Anne Marie Vessel Schlüter viger udenom sine to store kærligheder: Alexander Kølpin og Poul Schlüter. Med balletbuks og statsministerkasket.

Claus Rudbeck er en filmfan, der tidligere har skrevet en bog om skuespiller Palle Huld, som han var besøgsven for de senere år af dennes liv. Nu har han samlet alle sine andre erindringer om stjernemøder med diverse skuespillere i bogen ‘Dem jeg mødte på vejen’ på sit eget forlag. Rudbeck er ikke professionel forfatter, men han har sans for at fortælle en historie, og i bogen er der tale om varme møder med en stribe tidligere medlemmer af Dansk Skuespillerforbund. De fleste har ikke fået ristet runer i bøger om dem selv. Det gælder for eksempel Susanne Jagd, Inger Rauf, John Martinus, Grethe Mogensen, William Kisum og Lis Løwert. Hvilket ikke ekskluderer Jens Okking, Ove Sprogø, Preben Kristensen og Helle Virkner i også at være med.

Møderne er formuleret nysgerrigt og nænsomt, og hvis ikke Rudbeck havde gjort det, hvem havde så? ●

→ En skidt knægt, Henning Jensen, Gyldendal.

→ Min fars stemme, Rosalinde Mynster, Gyldendal.

UDVALGTE KURSER I FØRSTE HALVÅR AF 2023 I DSF STUDIO

*På vores kurser kan du møde nogle af de bedste danske og internationale undervisere.
Vi tilstræber at tiltrække kapaciteter både inden for de mere traditionelle discipliner og nye kunstneriske arbejdsmetoder.*

CASTINGWORKSHOP MED ANJA PHILIP I ODENSE 6.-9. feb. // frist 1. jan. // 550 kr.

En workshop med den enkelte skuespiller som omdrejningspunkt og fokus på øvelser i, hvordan man formår at være sandfærdigt til stede, når man arbejder foran et kamera. Fire intense dage med det mål, at alle mærker en større frihed, lyst og forståelse for arbejdet som skuespiller på film og tv. *NB. Kurset er fortrinvis for skuespillere bosiddende på Fyn (og Jylland).*

Anja Philip er medejer af Casteriet og har arbejdet som caster siden 1993.

INTENSIV MEISNERTEKNIK WORKSHOP FOR ØVEDE MED DITTE MARIA LE-FEVRE 30. jan. + 1. feb. + 3. feb. // frist 20. dec. // 200 kr.

Vi fortsætter, hvor kurset for let øvede slap. Nu med fokus på at komme til døren og aktiviteten. Målet er som altid at leve sandfærdigt under de opdigtede omstændigheder samtidig med at du lytter, tager ind og følger din og medspillerens impuls.

3-dages kurset henvender sig til skuespillere, der enten har deltaget på Intensiv Meisnerteknik for let øvede – eller for de skuespillere, der har erfaring med Meisner.

Ditte Maria le-Fevre er uddannet skuespiller fra William Esper Studio og Actors Movement Studio i New York.

BODY-MIND CENTERING® WORKSHOP WITH NINA WEHNERT 20.-24. feb. // frist 11. jan. // 400 kr.

In this workshop we will explore certain milestones of our developmental movement patterns. Each day we will work with very specific anatomical information, with images, hands-on and movement exploration. Every class has its unique theme in relationship to the developmental patterns. This workshop is open for participants with and without movement/dance experience.

Nina Wehnert is a Body-Mind Centering® Teacher and Practitioner and teaches Body-Mind Centering® (BMC®) in workshops, trainings, retreats and festivals around Europe.

FILMSKUESPIL OG SELF-TAPE WORKSHOP MED THOMAS CHAANHING 27. feb.-3. mar. // frist 18. jan. // 500 kr.

En hands-on workshop, hvor deltagerne selv er meget på gulvet for at prøve kræfter med at optage et self-tape med fokus på kamerabevidsthed og filmskuespilteknik. Der arbejdes med engelske tekster og hvordan man får mest muligt ud af det tekniske udstyr, man har til rådighed.

Skuespiller Thomas Chaanhing har gennem de seneste 20 år haft større og mindre roller i skandinaviske produktioner og har senest fået hul igennem til det internationale marked.

IVANA CHUBBUCK SKUESPILTEKNIK MED MAIBRITT SÆRENS 6.-10. mar. // frist 29. jan. // 500 kr.

Introduktionskursus til Ivana Chubbuck-metoden. Der er fokus på teknikens 12 trin, som fører skuespilleren fra manuskriptet til en levende, ægte og dynamisk karakter. NB: der forventes forberedelsestid med en scenepartner forud for kurset.

Maibritt Særrens er professionel skuespiller med mere end 20 års erfaring inden for tv, film og teater.

CASTINGWORKSHOP MED ANJA PHILIP I KBH 13.-17. marts. // frist 5. feb. // 550 kr.

En workshop med den enkelte skuespiller som omdrejningspunkt og fokus på øvelser i, hvordan man formår at være sandfærdigt til stede, når man arbejder foran et kamera. Fem intense dage med det mål, at alle mærker en større frihed, lyst og forståelse for arbejdet som skuespiller på film og tv.

Anja Philip er medejer af Casteriet og har arbejdet som caster siden 1993.

SKRIVEKURSUS MED MIKKEL TRIER RYGÅRD 20.-24. mar. // frist 19. feb. // 450 kr.

Kurset henvender sig til skuespillere, der gerne vil i gang med at skrive eller som allerede har gjort sig nogle erfaringer som forfatter. Kurset består af en række skriveøvelser, der faciliterer skrivelyst.

Mikkel Trier Rygård er uddannet skuespiller. I 2016 vandt han Bådteatrets dramatikerkonkurrence som blev starten på en karriere som teaterdramatiker og tekstforfatter.

INDLÆSNINGSKURSUS MED DAN SCHLOSSER 27.-31. mar. // frist 22. feb. // 450 kr.

Kurset fokuserer på skuespillerens arbejde foran mikrofonen, men henvender sig til alle, som har behov for at indtale, holde foredrag eller oplæse tekster – analogt eller via et elektronisk medie.

Dan Schlosser er uddannet skuespiller og desuden beskæftiget sig meget med oplæsning- og indlæsningsarbejde i alle genre.

FILMSKUESPIL OG SELF-TAPE WORKSHOP FOR ØVEDE MED THOMAS CHAANHING 11.-14. apr. // frist 5. mar. // 400 kr.

På dette kursus fortsætter vi træningen fra grundkurset. Deltagerne er selv på gulvet for at prøve kræfter med at optage et self-tape med fokus på at få mere kamerabevidsthed og filmskuespilteknik. Der arbejdes med engelske tekster og hvordan man får mest muligt ud af det tekniske udstyr, man har til rådighed.

Skuespiller Thomas Chaanhing har gennem de seneste 20 år haft større og mindre roller i skandinaviske produktioner og har senest fået hul igennem til det internationale marked.

METODEWORKSHOP MED KAMILLA WARGO I (FOR BEGYNDERE) 25.-28. apr. // frist 19. mar. // 400 kr.

På denne separate workshop for begyndere får du indsigt i de teknikker, som Kamilla dagligt bruger i sit arbejde som dramatiker og iscenesætter. Undervisningen veksler mellem tekstarbejde og praksis med fokus på monologen og skabelse af scenisk materiale.

Kamilla Wargo er en af de mest aktive instruktører i Danmark. Hun har udviklet og skabt forestillinger til flere etablerede scener – både herhjemme og i udlandet.

METODEWORKSHOP MED KAMILLA WARGO II (FOR ØVEDE) 1.-4. maj // frist 26. mar. // 400 kr.

På denne separate workshop for øvede får du indsigt i de teknikker, som Kamilla bruger i sit arbejde som dramatiker og iscenesætter. Undervisningen veksler mellem tekstarbejde og praksis med fokus på monologen og skabelse af scenisk materiale.

Kamilla Wargo er en af de mest aktive instruktører i Danmark. Hun har udviklet og skabt forestillinger til flere etablerede scener – både herhjemme og i udlandet.

Lån & Spar er ejet af bl.a. Dansk Skuespillerforbund. Det betyder jo ikke, at du absolut skal vælge os. Bare at det er en god ide lige at tjekke de fordele, du får som medejer.

4% i rente* på din lønkonto
Ud over de økonomiske fordele er vi en bank som alle andre. Du kan bruge os til det hele – fra lønkonto til investering. Alt fra opsparing til realkredit og rådgivning om boligkøb.

Vores rødder er i faglige fællesskaber
At tage ansvar for hinanden ligger i vores DNA. Lån & Spar tager klima, bæredygtighed og etik alvorligt. Godt hjulpet på vej af en engageret bestyrelse, som også ønsker at give medlemmer af Dansk Skuespillerforbund særligt favorable vilkår.

*Sådan får du 4% i rente på din lønkonto
Du er medlem af Dansk Skuespillerforbund og har afsluttet din uddannelse. Du samler hele din privatøkonomi hos Lån & Spar (LSBprivat®). Løn er en del af en samlet pakke af produkter og services, som din økonomi krediteres ud fra. De 4% i rente er på de første 50.000 kr. på lønkontoen. Fra 50.001-500.000 kr. er renten 0,5%. Derefter er renten 0,75% på resten. **Rentesatserne er variable og gælder pr. 7. november 2022.** Se alle vilkår på lsb.dk/medlemsvilkaar. Du behøver ikke flytte dine realkreditlån. Men evt. ændringer og nye realkreditlån skal gå gennem Lån & Spar og Totalkredit.

Giver det mening?
Ring 3378 1994 – eller gå på lsb.dk/dsf og book et møde.

Dansk Skuespillerforbund

Lån & Spar

Lån & Spar Bank A/S, Højbro Plads 9-11, 1200 København K, Cvr.nr. 13 53 85 90. Fotohold for trykfejl.

APPLAUS

ILSE RANDE

23.6.1950 — 31.3.2022

Ilse Rande havde en særligt sofistikeret udstråling, der kunne få nogen til at mene, hun var kølig. Men i virkeligheden var hun et varmt menneske med en naturlig sans for både komik og alvor.

Ilse Rande i 'Hugo på Bjerget'. Privatfoto

Af Louise Kidde Sauntved

Ilse Rande vidste meget tidligt, at hun ville være skuespiller. Hun kom ind på Aarhus Teaters elevskole allerede som nitten-årig, og efter endt uddannelse i 1972 blev hun prompte fastansat på teatret. Og de følgende seks år spillede hun en række store roller. Blandt andet Irina i Tjekhovs '3 søstre' overfor Lone Rode og Karen Wegener og titelrollen i 'No, No Nanette' overfor blandt andre Marguerite Viby og Grethe Mogensen.

Efter seks år på Aarhus Teater valgte Ilse Rande at flytte til København, hvor hun fik sin første rolle i Folketeatrets opsætning af 'Volpone', inden hun indtog hovedrollen i 'Vildfuglen' på Scala i 1978, hvor hendes fortolkning af Therese fik store roser med på vejen.

I 1979 blev Hans Bering Liisberg, der havde været Ilse Randes chef på Aarhus Teater fra 1973 til 1978, ansat som teaterchef på Det Kongelige Teater. Han havde været begejstret for Ilse Randes alsidighed og talent og sørgede derfor for at få hende tilknyttet som fastansat på teatret, hvor hun blev de følgende ti år. Her fik hun lov at prøve kræfter med både alvorlige og komiske roller, lige fra Ophelia i 'Hamlet', som hun spillede både på Det Kongelige

Teater og Kronborg, 'Hvem er bange for Virginia Woolf?', 'Bunbury' og 'Swedenhjelm' – for kun at nævne et beskedent udvalg.

Naturlig tilgang til humoren

Også på film og tv var der bud efter Ilse Rande – dog ikke så meget som hendes åbenlyst store udstråling og talent fortjente.

Hun filmdebuterede i en lille rolle i 'Kassen stemmer' fra 1976, men gjorde for alvor opmærksom på sig selv på det store lærred året efter i Nils Malmros' 'Drenge', hvor hun spillede den kønne, men også kølige, sygeplejeelev, der indvier hovedpersonen i erotikkens verden. Hun spillede sin eneste deciderede filmhovedrolle i Jytte Rex' 'Belladonna' fra 1981, hvor hun gav liv og ikke mindst masser af sjæl til den kriseramte Judith med det stærke indre liv.

Ilse Rande havde en helt særlig udstråling, der ofte blev kaldt sofistikeret og kølig, noget melankolsk i blikket og en distance, der til tider virkede nærmest smertetung, der gjorde hende velvalgt i mere alvorlige roller. Men faktisk foretrak hun selv det lette og humoristiske, som hun også havde et stort talent for. Hun var utvungen og naturlig i farcen og komedien. Måske fordi den passede godt til den udtalte humoristiske sans hun også besad udenfor scenerummet.

Det var da også rollerne som henholdsvis den overpertentlige sekretær i to sæsoner af komedieserien 'En stor familie', forfattet af Lise Nørgaard og instrueret af Bent Mejding og i særdeleshed skolelæreren i børneserien om 'Nana', der gjorde, at den brede befolkning for alvor fik øjnene op for hende.

Gav stafetten videre

Ilse Rande var en god kammerat. Også overfor sine yngre kolleger, som hun gerne tog under sine vinger. Ligesom hun gjorde med sin mange skuespillerelever, som hun særligt de senere år af sin karriere hjalp med at komme gennem nåleøjet til teaterskolen. Og så havde hun en stor retfærdighedssans. Blandt andet var hun ikke bange for at tale højt om det problematiske i, at mandlige skuespillere var langt bedre lønnet end kvindelige allerede i starten af firserne – i en tid, hvor det ikke var noget, man talte så højt om.

Ilse Rande gik bort 31. marts i år. Hun blev kun 71 år.

TEATERV

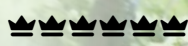
CPH CULTURE

POV INTERNATIONAL

MORTEN BUCKHØJ

KULTURKONGEN.DK

ISCENE

SET PÅ SCENEN

TIL UNGDOMMEN

11. - 20. JAN.

21. - 25. MAR.

CO-PRODUKTION MED TEATER FANTAST

DATA DATA 0.9

25. JAN. - 5. FEB.

JYLLANDS-POSTEN

POLITIKEN

KRISTELIGT DAGBLAD

UNGT TEATERBLAD

MORTEN BUCKHØJ

CPH CULTURE

POV INTERNATIONAL

SCENEBLOG

AARHUS TEATER

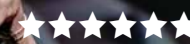
A CLOCKWORK ORANGE

25. FEB. - 4. MAR.

CO-PRODUKTION MED BAGGÅRDTEATRET

ARGUMENTER IMOD KVINDER

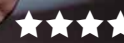
9. - 19. MAR.

JYLLANDS-POSTEN

BERLINGSKE

CPH CULTURE

ISCENE

POLITIKEN